

گزارش اقتصادی افغانستان

عقرب ۱۳۹۵

اکتوبر ۲۰۱۶

رفع مسئولیت:

این نشریه محصول تلاش کارمندان بانک بین‌المللی بازسازی و انکشافی/بانک جهانی است. یافته‌ها، تفسیرها و نتیجه‌گیری‌های بیان شده در این کتاب لزوماً منعکس‌کننده نظریات رؤسای اجرایی بانک جهانی یا دول مربوطه نیست. بانک جهانی دقت و صحت معلومات موجود در این کتاب را تضمین نمی‌کند. مرزها، رنگ‌ها، عناوین و دیگر معلومات نشان داده شده بر روی هر نقشه در این اثر به معنی قضاوت بانک جهانی در مورد وضعیت حقوقی هر منطقه یا تأیید یا پذیرش چنین مرزها نیست.

حق چاپ و نشر:

حق چاپ و نشر مطالب این نشریه محفوظ هستند. کاپی و یا انتقال تمام این اثر یا بخش‌هایی از آن بدون اجازه ممکن موجب نقض قانون مربوطه شود. بانک بین‌المللی بازسازی و انکشافی/بانک جهانی انتشار کار خود را تشویق نموده و معمولاً فوراً اجازه تکثیر بخش‌هایی از کار را اعطا می‌کند.

برای کسب اجازه کاپی یا چاپ مجدد هر بخشی از این اثر، لطفاً درخواست خود را همراه با معلومات مکمل به مرکز اجازه کاپی‌رایت به نشانی ذیل ارسال نمایید: ۱۹۲۳, ۲۲۲ Rosewood Drive, Danvers, MA, USA، تلفون ۸۴۰۰-۷۵۰-۹۷۸، فکس ۴۴۷۰-۷۵۰-۹۷۸، <http://www.copyright.com>.

تمام درخواست‌های دیگر مربوط به حقوق و اجازه، از جمله حقوق تابع، باید به دفتر ناشر، بانک جهانی به آدرس ذیل ارسال شود: ۲۰۴۳۳, USA، ۱۸۱۸ H Street NW, Washington, DC، فکس ۲۴۲۲-۵۲۲-۲۰۲، ایمیل pubrights@worldbank.org.

امتیازات تصویر:

صفحه روی جلد: © بانک جهانی، ۲۰۱۶

گزارش اقتصادی افغانستان

عقرب ۱۳۹۵

اکتوبر ۲۰۱۶

گزارش اقتصادی افغانستان که سال دو بار منتشر میشود گزارش جامع از وضعیت اقتصادی افغانستان ارائه میکند. این نشریه به پوشش تحولات اخیر و چشم انداز میان مدت اقتصادی افغانستان میپردازد. در هر نشریه، بخشی از گزارش به تحلیل عمیق تر روی یک یا چند موضوع مشخص اختصاص می یابد. فقدان معلومات و ارقام کافی در افغانستان پرداختن به فعالیت های اقتصادی ماهوار و ربعوار را دشوار نموده است. بدین سبب، از شاخص های تقریبی - در صورتیکه کیفیت آنها قناعت بخش باشند - استفاده میگردند. تلاش نهایی صورت گرفته است تا تحلیل های کلیدی و پیش بینی ها تنها بر آمار و ارقام قابل اطمینان استوار باشند.

گزارش اقتصادی افغانستان برای مخاطبین گسترده در نظر گرفته شده است، از جمله افراد در رأس تصمیم گیری، کشورهای تمویل کننده، سکتور خصوصی، جمع تحلیلگران و متخصصین دخیل در اقتصاد افغانستان، و در عموم شهروندان افغانستان.

این گزارش توسط محمد عمر جويا، توبایس هاك، كلوديا نصيف، و محمد امان فراهی تهیه شده است. نویسندگان از نظریات مفید ارائه شده توسط سیلویا ردائلی، کرسینا ویزر، احمد توفیق رستم، و دیگر اعضای تیم کشور قدردانی میکنند. دپیک مشرا نظریات بسا ارزشمند ارائه نمود، که نویسندگان از وی قلباً سپاسگزار اند. احسان الله ناصری در طراحی این سند کمک نموده است. این گزارش تحت رهنمایی کلی شوبهام چهودری (آمر بخش اقتصاد کلان و مدیریت مالی، برای حوزه جنوب آسیا) و رابرت سائوم (رئیس دفتر ساحوی) آماده شده است.

نویسندگان همچنین از همکاری کارکنان دولت افغانستان، برای در دسترس قرار دادن آمار و ارقام، سپاسگزار اند. نویسندگان به ویژه از وزارت مالیه از بابت اجازه بخشیدن برای استفاده از سند « دست آوردهای برجسته » بحیث ضمیمه در این گزارش متشکر اند. مؤلفین به خاطر پیشنهادات و نظریات دریافتی از کارمندان صندوق بین المللی پول تشکر و اظهار سپاس میکنند.

I	خلاصه و نکات برجسته	۱
الف	انکشافات اخیر اقتصادی	۱
۱	پس منظر	۱
۲	فعالیت‌های سکتور حقیقی	۲
۷	سکتور خارجی	۳
۱۰	تحولات مالی	۴
۱۲	تحولات سکتور پولی و بانکداری	۵
۱۴	ب. دورنما و چشم‌انداز میان‌مدت	۱۴
۱۷	ج. بخش ویژه ۱: پیامدهای کنفرانس بروکسل	۱۷
۲۵	د. بخش ویژه ۲: شکنندگی و تحرک جمعیت در افغانستان	۲۵
۳۱	ضمیمه ۱: برنامه گروه بانک جهانی در افغانستان	۳۱
۳۳	ضمیمه ۲: فهرست اصلاحات دولت در سال ۲۰۱۶	۳۳

فهرست اشکال

- شکل ۱: تلفات ملکی در سطح بلند باقی مانده است ۱
- شکل ۲: بر اساس پیشبینی‌ها، تولید غلات در سال ۲۰۱۶ نسبتاً کاهش یافته است ۲
- شکل ۳: صنایع و خدمات در رشد اندک سال ۲۰۱۵ سهم داشتند ۳
- شکل ۴: تعداد ثبت تشبثات جدید و ثبت وسایط نقلیه جدید، نیمه اول هر سال ۴
- شکل ۵: همزمان ساحات تحت کشت کونار و تریاک و در سال ۲۰۱۶ افزایش یافتند ۵
- شکل ۶: فقر در مقایسه با دوره قبل از انتقال امنیتی افزایش یافته است ۵
- شکل ۷: قیمت کالاهای مصرفی با افزایش سطح قیم جهانی دوباره افزایش نمود ۶
- شکل ۸: صادرات در نیمه اول سال ۲۰۱۶ افزایش نمود ۷
- شکل ۹: واردات در نیمه اول سال ۲۰۱۶ کاهش را نشان می‌دهد ۸
- شکل ۱۰: ارزش پول افغانی در دو ربع اول در برابر دالر امریکایی کاهش نمود، قبل از اینکه در ربع سوم سال دوباره افزایش نماید ۸
- شکل ۱۱: نرخ مبادله حقیقی از سال ۲۰۱۲ بدینسو ارزش خود را از دست داده است ۹
- شکل ۱۲: عواید در ۸ ماه اول سال مالی ۱۳۹۵ نسبت به عین دوره در سال گذشته به مراتب بیشتر بود ۱۰
- شکل ۱۳: مصارف و تمویل در نیمه اول سال مالی ۱۳۹۵ ۱۱
- شکل ۱۴: رشد در شاخص‌های پولی و قرضه بانکهای تجارتي ۱۲
- شکل ۱۵: کسر مالی (به استثنای کمکهای خارجی) همواره افزایش خواهد نمود ۱۵
- شکل ۱۶: مصارف عادی امنیتی و غیرنظامی بطور چشمگیری افزایش خواهند نمود ۱۸
- شکل ۱۷: نیازمندیهای مصارف عادی بودجه نسبت به مقدار عواید باقیمانده (پس از تمویل مخارج امنیتی) بیشتر است ۱۹
- شکل ۱۸: راهبرد «رشد برتر» به سرمایه‌گذاری مبلغ ۱ میلیارد دالر سالانه نیاز دارد ۲۱
- شکل ۱۹: نسبت کمک‌های شامل بودجه و تأمین نیازمندی‌های مالی دولت ۲۲
- شکل ۲۰: کمک‌های شامل بودجه کم‌هزینه‌تر بوده و تاثیر بیشتر اقتصادی دارند ۲۳
- شکل ۲۱: عودت‌های کمک‌شده به افغانستان ۲۶
- شکل ۲۲: سهم عودت‌کنندگان در سال ۲۰۰۷، به اساس ولسوالی ۲۶
- شکل ۲۳: همبستگی میان برگشت و شدت منازعات در سطح ولسوالی‌ها، سال ۲۰۰۷ ۲۷
- شکل ۲۴: سهم بیجا شدگان در میان عودت‌کنندگان (بیجاشدگان ثانوی)، به اساس سال عودت ۲۷
- شکل ۲۵: میزان شهری شدن براساس وضعیت مهاجرت خانواده‌ها ۲۷
- شکل ۲۶: میزان فقر براساس وضعیت مهاجرت خانواده‌ها ۲۷

فهرست جدول‌ها و ضمیمه

- جدول ۱: تولید ناخالص داخلی، به اساس سهم و رشد حقیقی سکتورهای تولیدی ۳
- جدول ۲: مخارج در نیمه اول سالهای مالی ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ ۱۱
- جدول ۳: چهارچوب میان‌مدت اقتصاد کلان، ۲۰۱۳-۲۰۱۹ ۱۵
- جدول ضمیمه ۱: شاخص‌های منتخب اقتصادی ۳۹
- جدول ضمیمه ۲: شاخص‌های منتخب مالی ۴۰
- جدول ضمیمه ۳: شاخص‌های منتخب مالی ۴۱

فهرست کادرها

- کادر ۱: نوسانات نرخ مبادله حقیقی در افغانستان با سطح کمک‌های خارجی همبستگی دارد ۹

خلاصه و نکات برجسته

امنیت و توسعه در افغانستان با هم ارتباط پیچیده‌ای دارند، چنانکه وضعیت پرچالش امنیتی بر اعتماد، سرمایه‌گذاری، و اقتصاد تأثیر ناگوار خود را میگذارد. رشد اقتصادی در سال ۲۰۱۵ (سال مالی ۱۳۹۴) به ۰,۸ درصد رسید. شرایط آب و هوای نامناسب بر رشد اقتصادی تأثیر منفی گذاشت، چنانکه شاهد کاهش ۵,۷ درصدی تولیدات زراعتی در سال ۲۰۱۵ بودیم. ارقام در دست داشته از نیمه اول سال ۲۰۱۶ نشان دهنده سطح پائین سرمایه‌گذاری و تولیدات زراعتی ضعیف به سبب بروز امراض و آفات زراعتی می‌باشد. بنابراین، توقع می‌رود که رشد اقتصادی در سال ۲۰۱۶ (سال مالی ۱۳۹۵) تنها به میزان ۱,۲ درصد برسد با آنکه افغانستان به یک سلسله ابتکارات و رویدادها از قبیل شمولیت در سازمان جهانی تجارت و باز شدن بندر چابهار ایران که ظرفیت زیادی برای مبدل شدن به راه بدیل تجارتي و ترانزیتی دارد نائل گشته است. همچنان، چونکه میزان رشد اقتصادی پایین تر از میزان رشد ۳ درصدی نفوس میباشد، گمان می‌رود که میزان فقر در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته باشد و نیز در سال ۱۳۹۵ بلندتر برود. توقع می‌رود که رشد اقتصادی در سه سال آینده بطور تدریجی از ۱,۸ درصد در سال مالی ۱۳۹۶ (۲۰۱۷) به ۳,۶ درصد در سال ۱۳۹۸ (۲۰۱۹) افزایش یابد. رشد بلندتر اقتصادی در سال های آینده به بهبود وضعیت امنیتی، ثبات سیاسی، پیشرفت در اصلاحات، و به تداوم سطح بلند کمک های جهانی وابسته می‌باشد.

سطح قیم کالاهای مصرفی در سال ۲۰۱۵ بطور پیهم کاهش یافت، اما در نیمه نخست سال ۲۰۱۶ دوباره افزایش نمود. این افزایش دوباره قیمت ها ناشی از افزایش قیمت های جهانی نفت و غلات، و پایین آمدن ارزش پول افغانی در برابر اسعار خارجی بود. نرخ مبادله افغانی در دو ربع اول سال به ترتیب به نرخهای ۳,۸ درصد و ۰,۳ درصد کاهش داشت، اما در ربع سوم سال ۲۰۱۶ (ربع دوم ۱۳۹۵) با افزایش دوباره ۲ درصدی همراه بود. ذخایر ارزی در طول سال ۲۰۱۵ رو به کاهش بود، اما در نیمه نخست سال ۲۰۱۶ بهبود یافته و به ۷,۴ میلیارد دلار امریکایی (معادل ۹ ماه واردات) بالغ گردید که عمدتاً ناشی از کاهش واردات و ضعف در تقاضای داخلی میباشد.

وضعیت مالی همچنان ثابت باقی مانده است. عملکرد دولت در راستای جمع آوری عواید در سال مالی ۱۳۹۴ (۲۰۱۵) عالی بود، چنانکه عواید داخلی به مقیاس تولید ناخالص داخلی به میزان ۱۰,۲ درصد رسید. این عملکرد خوب در سال مالی ۱۳۹۵ نیز ادامه یافت و عواید جمع آوری شده در ۸ ماه نخست سال افزایش ۳۰ درصدی را نسبت به عواید دوره مشابه در سال گذشته نشان می‌دهد. بدون شک، این افزایش عمدتاً محصول بهبود در مدیریت مالیات و معرفی تدابیر جدید مالیاتی در ربع اول و دوم سال مالی گذشته می‌باشد. مصارف عامه در نیمه نخست سال مالی ۱۳۹۵ به اندازه ۵ درصد بیشتر از مصارف عین دوره در سال گذشته بود. در حالیکه افزایش روز افزون مخارج امنیتی و نیازمندی‌های مصارف عادی ملکی، مصارف بودجه عادی را به میزان ۹ درصد در نیمه اول ۱۳۹۵ بلند برد، مصارف بودجه انکشافی بنابر اجرای ضعیف بودجه در اکثر ادارات دولتی پائین تر بوده است. در سال مالی ۱۳۹۴، کسر بودجه به اندازه ۱,۳ درصد تولید ناخالص داخلی می‌رسید، در حالیکه در سال جاری بودجه متوازن متوقع است.

جامعه جهانی حمایت خود را از حکومت افغانستان طی دو نشست بزرگ بین المللی در سال جاری اعلام نمود. در جلسه سران سازمان ناتو در ماه جولای ۲۰۱۶ در شهر وارسا، جامعه جهانی تعهد نمود تا سالانه ۴٫۵ میلیارد دالر را در قالب کمک‌های مالی بلاعوض برای هزینه نظامی و امنیتی افغانستان در چهار سال آینده پرداخت نماید. همچنان، در «کنفرانس بروکسل در مورد افغانستان» در ماه اکتوبر ۲۰۱۶، جامعه بین المللی متعهد به پرداخت سالانه ۳٫۸ میلیارد دالر کمک بلاعوض ملکی برای چهار سال آینده شد. سطح بلند و مداوم کمک‌های بین المللی نشان دهنده اعتماد به دورنمای توسعه افغانستان و پیشرفت های حکومت در عرصه ایجاد اصلاحات می باشد. حکومت افغانستان بطور خاص اصلاحات را در عرصه مبارزه با فساد، جمع آوری عواید و انکشاف سکتور خصوصی به اجرا گذاشته است. چنانکه در بخش ویژه این گزارش به بحث گرفته شده است، میزان کمک های تعهد شده میتواند برای تداوم دست آورد های بزرگ توسعه کافی باشد، اما تحقق این دست آورد ها نیاز به تلاش های خستگی ناپذیر جامعه جهانی و حکومت افغانستان دارد. جامعه بین المللی باید مطمئن سازد تا کمک ها به طور کامل در تطابق با اولویت های حکومت افغانستان به مصرف میرسند، و نیز سهم کمک‌های شامل بودجه ازدیاد می یابند. و برای حکومت افغانستان نیز لازم است تا یک سلسله اصلاحات حیاتی را روی دست گیرد، روش محتاطانه و راهبردی را در زمینه تخصیص منابع دنبال کند، و تدابیری را جهت افزایش فضای مالی در پیش گیرد. با وجود نتایج مثبت دو کنفرانس مذکور، سطح تلفات ملکی همچنان بلند بوده و تعداد بیجاشدگان داخلی نیز در حال افزایش می باشد. این امر ادارات دولتی را - در همه سطوح - در زمینه مدیریت این معضله به چالش میکشد. هزارها تن از مهاجرین افغان از پاکستان و عده‌ای هم از ایران و کشورهای دیگر در حال عودت می باشند، که این افراد به جمعیت ۱٫۲ میلیون بیجاشدگان کنونی در داخل کشور می افزایند. با رشد ضعیف اقتصادی، اوضاع بد امنیتی و افزایش بیکاری، بخصوص در ساحات روستایی، جوامع محلی آمادگی کافی برای جذب این عودت کنندگان را ندارند. این امر سبب افزایش بیشتر در بیجا شدن جمعیت برگشته، تراکم فزاینده بیجاشدگان داخلی در ساحات شهری، و خطر بروز بحران بشری ناشی از نزدیک شدن زمستان میگردد. بخش ویژه دوم این گزارش پیشنهاداتی را در زمینه مدیریت و مهار این خطرات، از طریق تدابیر بسیج سازی حمایت بین المللی، ایجاد یک برنامه فراگیر مصئونیت اجتماعی، حفظ دسترسی بیجاشدگان به تعلیم و صحت، و تقویت زیربنای شهری ارائه می دارد.

الف. انکشافات اخیر اقتصادی

۱. پس منظر

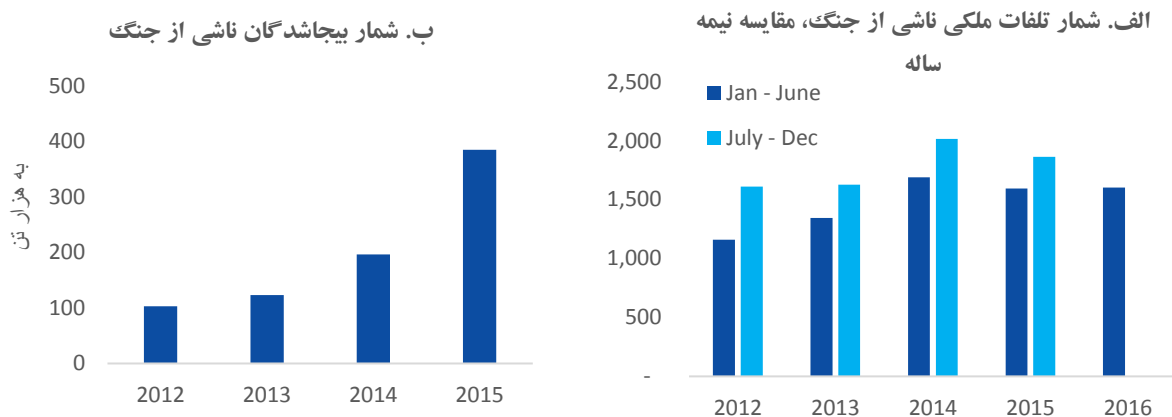
شرایط سیاسی و امنیتی پیامد های اقتصادی و اجتماعی افغانستان را همچنان متاثر میسازند

در سال ۲۰۱۶، حکومت وحدت ملی با وجود شرایط دشوار امنیتی، برنامه های آرزومندانه اصلاحاتی خود را تعقیب نمود. به تاریخ چهارم اکتوبر ۲۰۱۶، در کنفرانس بروکسل در مورد افغانستان، که با اشتراک ۷۰ کشور جهان و ۳۰ موسسه بین المللی برگزار گردیده بود، حکومت افغانستان « چهارچوب جدید صلح و توسعه ملی افغانستان » را ارایه نمود. درین کنفرانس، به کمک انکشافی سالانه ۳٫۸ میلیارد دالر برای ۴ سال آینده تعهد صورت گرفت. علاوه بر این، در نشست ناتو در وارسا که در ماه جولای سال ۲۰۱۶ برگزار گردید، تعهد به پرداخت سالانه ۴٫۵ میلیارد دالر برای مصارف امنیتی در ۴ سال آینده صورت گرفت.

این پیشرفتها در شرایطی صورت میگیرد که اوضاع امنیتی افغانستان در حال وخیم تر شدن است. تلفات ملکی در نیمه اول سال ۲۰۱۶ در سطح بلندی قرار داشت (شکل ۱). همچنان، برای اولین بار پس از سقوط حکومت طالبان در سال ۲۰۰۱، شورشیان توانستند بطور موقت بخش هایی از شهر بزرگ را در تصرف بیاورند، چنانچه کندز یکبار در ماه سپتمبر سال ۲۰۱۵ و دوباره در ماه اکتوبر سال ۲۰۱۶ به تصرف شورشیان درآمد. با وجود دهشت و هراس افگنی روز افزون، دولت توانست اجندای صلح و همبستگی را با امضای یک توافقنامه تاریخی با یکی از مخالفین بزرگ مسلح، یعنی حزب اسلامی، یک قدم به جلو بکشد.

اوضاع رو به وخامت امنیتی تعداد بیجاشدگان داخلی را - ناشی از جنگ و ناامنی - بطور بی پیشینه ای افزایش داده است. فضای رو به کاهش پناهندگی در میان جامعه جهانی و تغییرات ژئوپولیتیک در سطح منطقه، منجر به عودت هزاران مهاجر افغان گردیده است. بر اساس تخمین ها، عودت کنندگان از پاکستان، ایران و سایر کشورها، جمعیت بیجاشدگان داخلی را به اندازه ۱٫۲ میلیون الی اخیر سال ۲۰۱۶ افزایش خواهد داد. این در حالیست که حدود ۵ میلیون مهاجر افغان، بشمول مهاجرین رسمی و غیررسمی، در ایران و پاکستان حضور دارند.

شکل ۱: تلفات ملکی در سطح بلند باقی مانده است

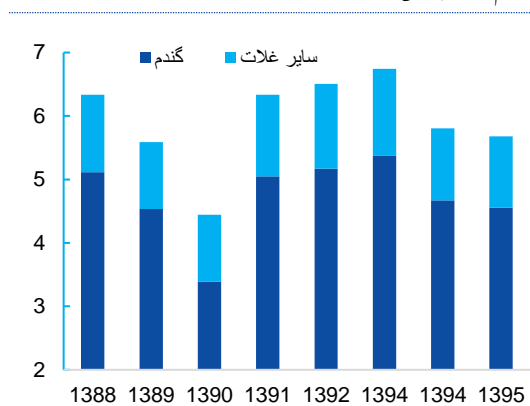
منبع: مأموریت معاونت ملل متحد در افغانستان، و کمیسیاری عالی سازمان ملل برای پناهندگان (UNHCR)

۲. فعالیت‌های سکتور حقیقی

اقتصاد افغانستان در حال حاضر بطنی ترین دوره رشد را از سال ۱۳۸۱ به اینسو سپری میکند. به اساس ارقام رسمی محاسبات ملی که در ماه ثور ۱۳۹۵ به نشر رسید، رشد اقتصادی از ۱,۳ فیصد در سال مالی ۱۳۹۳ (۲۰۱۴) به ۰,۸ فیصد در سال ۱۳۹۴ (۲۰۱۵) کاهش یافته است. این رقم به مراتب کمتر از اوسط رشد سالانه ۹,۴ فیصد در جریان سالهای ۱۳۸۲-۱۳۹۱ میباشد. کاهش قابل ملاحظه رشد اقتصادی از سال ۱۳۹۱ بدینسو، بیانگر تاثیر کاهش کمک‌های بین‌المللی و ضعف اعتماد متشبین در شرایط روز افزون ناامنی و فضای نامعلومی سیاسی میباشد. در حالیکه کمک‌های مالی شامل بودجه از حدود ۲ میلیارد دالر در سال ۱۳۹۱ به نزدیک به ۳ میلیارد دالر در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است، بخش کمک‌های غیره خارج از بودجه به مصرف میرسد کاهش داشته است. مجموع کمک‌های بلاعوض، بشمول کمک‌های نظامی و ملکی و کمک‌های شامل بودجه و خارج بودجه، از اوسط تخمینی ۱۲,۵ میلیارد دالر میان سالهای ۲۰۰۹ و ۲۰۱۲ به حدود ۸,۸ میلیارد دالر در سال ۲۰۱۵ افت نموده است.

رشد اقتصادی به سبب ناامنی و ضعف اعتماد مستهلکین و متشبین همچنان بطنی و کند باقی مانده است

شکل ۲: بر اساس پیشبینی‌ها، تولید غلات در سال ۲۰۱۶ نسبتاً کاهش یافته است (ارقام به میلیون تن)

در سال مالی ۱۳۹۴، کاهش رشد اقتصادی عمدتاً ناشی از افت تولیدات زراعتی بود. در طول همان سال، در اثر کاهش تولید غلات (که به میزان ۱۴,۲- فیصد بود)، مجموع تولیدات زراعتی به اندازه ۵,۷ فیصد کاهش داشت. تولید گندم آبی و للمی که در مجموع تقریباً ۸۰ فیصد تمام محصولات غلات افغانستان را تشکیل میدهد، نیز به نسبت نبود بارندگی کافی کاهش نمود. برعکس، تولید میوه‌جات حدود ۷ فیصد افزایش را نشان میداد. پیشبینی‌های فعلی حاکی از آن است که در ۱۳۹۵، تولید غلات هنوز هم به اندازه ۲,۱ فیصد - بر اساس افت ۸ درصدی مولدیت گندم در این سال به دلیل آفات و امراض زراعتی - کاهش خواهد نمود. به اساس پیشبینی‌ها، مجموع تولیدات زراعتی در سال ۱۳۹۵ تنها به اندازه ۰,۵ فیصد کاهش خواهد نمود، چون یک قسمت کاهش تولید غلات از اثر افزایش متوقعه در تولید میوه‌جات جبران خواهد شد.

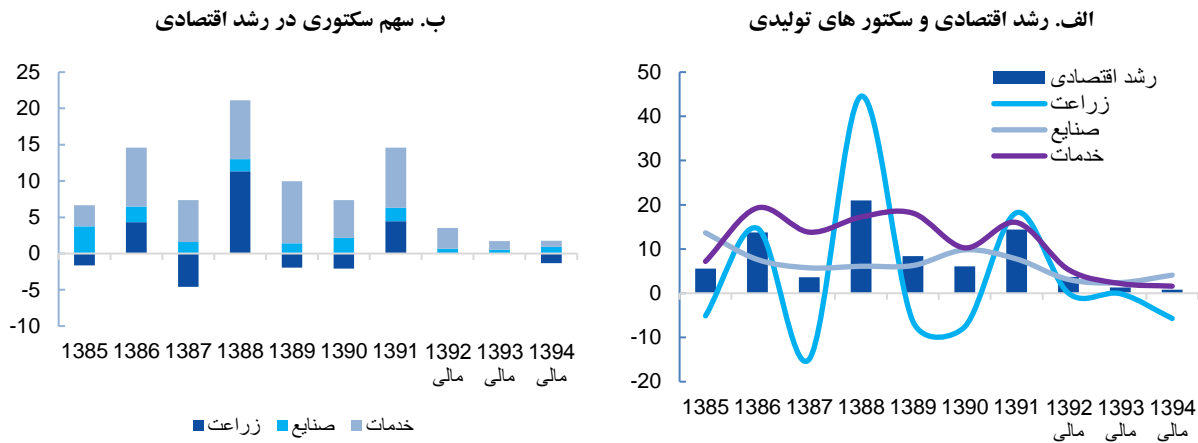
تولیدات زراعتی در سال ۱۳۹۴ کاهش یافت، و به اساس پیش‌بینی‌ها تولید غلات در سال ۱۳۹۵ نیز افت خواهد نمود

منبع: وزارت زراعت، آبیاری و مالداري، و سازمان غذا و کشاورزی ملل متحد

رشد سکتور خدمات از ۲,۲ فیصد در سال مالی ۱۳۹۳ به ۱,۶ فیصد در سال مالی ۱۳۹۴ کندتر شد. سکتورهای حمل و نقل، و فروشات عمده و پرچون، پس از انقباض / رکود در سال ۱۳۹۳، دوباره به رشد مثبت در سال ۱۳۹۴، یعنی به ترتیب ۰,۳ فیصد و ۲,۸ فیصد، ادامه دادند. اما این میزان رشد هنوز هم پائینتر از رشد اوسط این سکتورها در سالهای قبلی میباشد (جدول ۱). سایر سکتورهای خدماتی بشمول خدمات مالی (بانکداری)، خدمات دولتی، فعالیتهای رهنمای معاملات، و تملیک منازل، نیز بطور چشمگیری کاهش داشتند، که بخش بزرگی از رشد که توسط سکتورهای فروشات پرچون و عمده، مخابرات و حمل و نقل به میان آمده بود خنثی گردیدند. این سایر سکتورهای خدماتی بطور اجمالی ۱۶ فیصد تولید ناخالص داخلی را تشکیل میدهند.

رشد سکتور خدمات همچنان بطنی بوده است

شکل ۳. صنایع و خدمات در رشد اندک سال ۲۰۱۵ سهم داشتند (ارقام به فیصد)

منبع: اداره مرکزی احصائیه

ارقام سالهای ۱۳۹۲ الی ۱۳۹۴، دربرگیرنده سال مالی (جدی الی قوس)، میباشد.

سکتور صنایع در جریان سال ۱۳۹۴ توسعه یافت، طوریکه رشد این سکتور از ۲,۴ فیصد در سال ۱۳۹۳ به ۴,۱ فیصد در سال ۱۳۹۵ بلند رفت. این افزایش ناشی از رشد قابل ملاحظه (۷,۹ درصد) فعالیتهای ساختمانی در سکتورهای خصوصی و دولتی بود. درحالیکه سرمایه‌گذاری های دولتی در زیربنای عامه در جریان سالهای گذشته ادامه داشته است، رشد فعالیتهای ساختمانی سکتور خصوصی ممکن نتیجه تداوم آن‌عه از پروژه هایی باشد که قراردادهای آنها در سالهای قبلی صورت گرفته بود. صنایع تولیدی، که عمدتاً در برگیرنده صنایع فرآوری مواد غذایی و تولید قالین میباشد، پس از رکود سال قبلی بطور بطلی (۰,۷ فیصد) رشد نمود. سکتور معادن بنابر نبود پروژه های بزرگ معادن و عدم افزایش در فعالیت های کوچک معدنکاری، برای دومین سال پیهم به رکود مواجه بود. تا کنون یگانه پروژه بزرگ معادن افغانستان در حوزه نفتی آمو دریا بوده که در سال ۱۳۹۲ به فعالیت آغاز نمود. با اینهم، تولیدات این حوزه بطور مسلسل جریان نداشته است و تا کنون چندین بار دچار توقف گردیده است.

سکتور صنایع رشد قوی در سال ۱۳۹۴ داشت، که بیشتر ناشی از رشد فعالیتهای ساختمانی بود

جدول ۱. تولید ناخالص داخلی، به اساس سهم و رشد حقیقی سکتور های تولیدی (ارقام به فیصدی)

رشد تولید ناخالص داخلی، رشد سالانه			سهم در تولید ناخالص داخلی			
۱۳۹۴	۱۳۹۳	اوسط ۱۳۹۱-۱۳۸۲	۱۳۹۴	۱۳۹۳	اوسط ۱۳۹۱-۱۳۸۲	
-۵,۷	-۰,۱	۴,۲	۲۱,۷	۲۳,۵	۲۹,۱	زراعت
-۱۴,۲	۳,۷	۶,۸	۱۰,۵	۱۲,۱	۱۲,۷	غلات
۷,۲	۱۸,۵	۷,۸	۲,۷	۲,۹	۲,۴	میوه‌جات
۴,۱	۲,۴	۹,۸	۲۳,۳	۲۲,۳	۲۵,۰	صنایع
۰,۷	-۲,۵	۴,۱	۱۲,۰	۱۲,۳	۱۵,۸	صنایع تولیدی
-۶,۹	-۲,۲	۳۴,۹	۰,۷	۰,۸	۰,۵	معادن
۷,۹	۷,۰	۲۱,۱	۱۰,۴	۹,۳	۸,۵	ساختمانی
۱,۶	۲,۲	۱۲,۹	۵۵,۰	۵۴,۲	۴۵,۸	خدمات

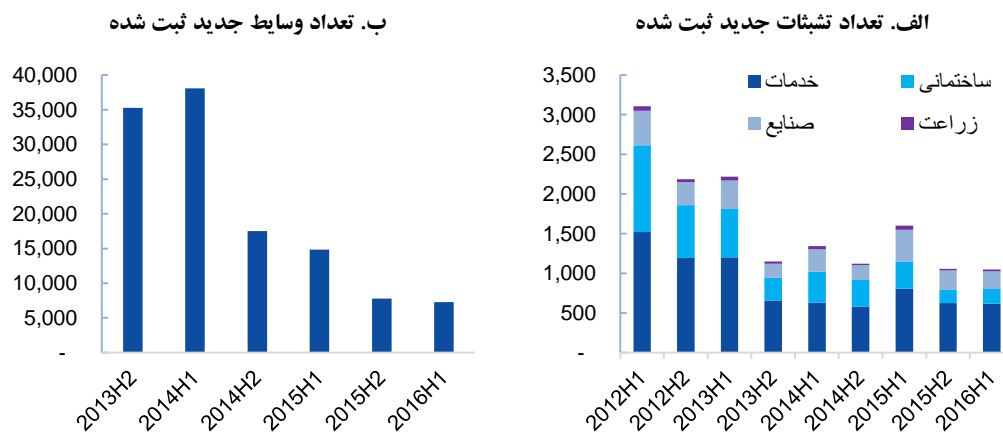
۲,۸	-۲,۹	۶,۰	۹,۰	۸,۹	۸,۴	تجارت پرچون و عمده
۰,۳	-۱,۷	۱۴,۸	۷,۳	۷,۶	۱۴,۹	حمل و نقل
۹,۵	۷,۸	۵۵,۳	۱,۵	۱,۳	۲,۵	مخابرات
-۱۴,۶	-۷,۴	۱۶,۵	۰,۷	۰,۹	۱,۵	خدمات مالی
-۰,۶	۸,۰	۱۹,۱	۱۳,۶	۱۴,۰	۹,۸	خدمات دولتی
۰,۸	۱,۳	۹,۴				تولید ناخالص داخلی (به قیمت بازار)

منبع: اداره مرکزی احصائیه، ارقام اولیه برای تقویم سال میلادی که معادل سال مالی میباشد توسط کارمندان بانک جهانی دوباره تخمین گردیده اند
یادداشت: فهرست سکوره‌های فرعی جامع نیست. تنها بعضی سکوره‌های فرعی منتخب در جدول نشان داده شده اند. تمام این ارقام بدون نظر داشت ارزش اضافه مواد مخدر میباشد.

در نیمه اول سال ۲۰۱۶ (ربع اخیر ۱۳۹۴ و ربع اول ۱۳۹۵)، تعداد تشبثات جدید ثبت شده حدود ۳۰ فیصد کمتر بوده است، و این کاهش در همه سکوره‌های اقتصادی قابل ملاحظه بود.^۱ این میتواند نشان دهد که اعتماد متشبین تا کنون دوباره بهبود نیافته است، و سرمایه گذاری‌های بالقوه جدید نسبت به سه سال قبل پائین تر میباشند. در حالیکه این شاخص نمیتواند در مورد سرمایه گذاری‌های فعلی شرکتهای حاضر معلومات ارائه کند، اما میتواند منحنی یک شاخص تقریبی (بدیل) برای سطح اعتماد سرمایه گذاران منتظره بکار رود. سطح پائین سرمایه گذاری نشان میدهد که سرمایه گذاران بالقوه ممکن تصامیم سرمایه گذاری شانرا در نتیجه فضای نامعلومی سیاسی و شرایط بازار به تأخیر بیاورند. شاخص های تقریبی دیگری که در دسترس قرار دارند، مانند ثبت یا جوازدهی وسایط جدید، نیز نشاندهنده رکود فعالیت های اقتصادی میباشد. در نیمه اول سال ۲۰۱۶، تعداد وسایط جدید ثبت شده، بشمول موتر های مسافربری و موتر های بارچلانی، و همچنان موتر های شخصی و دولتی، حدود ۳۰ فیصد نسبت به عین دوره در سال قبل کاهش نموده است، و این تعداد به مراتب کمتر از سه سال قبل میباشد.

شاخص های تقریبی نشاندهنده سرمایه گذاری های محدود و فعالیتهای ضعیف اقتصادی در نیمه اول سال ۲۰۱۶ میباشد

شکل ۴: تعداد ثبت تشبثات جدید و ثبت وسایط نقلیه جدید، نیمه اول هر سال

منبع: اداره حمایت از سرمایه گذاریهای افغانستان (آیسا) و اداره مرکزی احصائیه (CS)

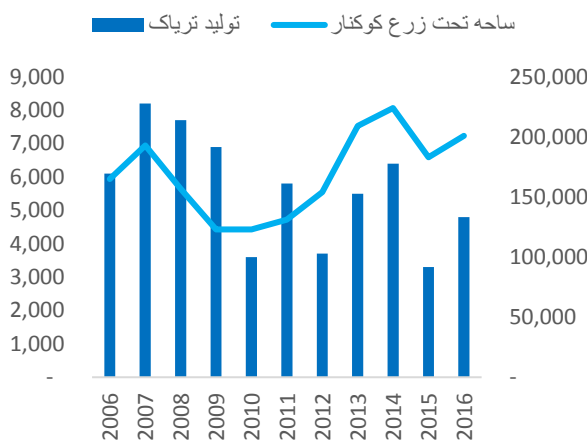
^۱ بنابر نبود ارقام کافی در بخش سرمایه گذاری خصوصی در افغانستان، این گزارش تعداد جوازهای جدید سرمایه گذاری را منحنی شاخص تقریبی برای سطح سرمایه گذاری خصوصی و اعتماد متشبین استفاده میکند.

افغانستان حالا تمام توافقنامه‌های شمولیت در سازمان جهانی تجارت را، پس از گرفتن تائید پارلمان (ولسی جرگه) در ماه جوزای ۱۳۹۵، تکمیل نموده است. به تاریخ ۱۳۹۵ اسد ۱۶ مطابق به ۲۹ جولای ۲۰۱۶، افغانستان رسماً عضو این سازمان گردید. این امر برای افغانستان یکتعداد مزایا از قبیل سهولت در ترانزیت، حل و فصل دعواهای تجارتي، زمینه سازی دسترسی به بازارهای جهانی، و بهبود دورنمای سرمایه‌گذاری خارجی را بار می‌آورد. در ماه جوزای ۱۳۹۵، ایران و هندوستان به امضای توافقنامه توسعه بندر ساحلی چابهار پرداختند. این بندر در ساحه جنوب شرقی ایران در خلیج فارس موقیعت دارد و راه ترانزیتی جدیدی را برای افغانستان باز خواهد نمود. این بندر بنا بر هزینه پائین مواصلاتی برای افغانستان، میتواند به یک بندر بسیار مهم تجارتي برای افغانستان مبدل شود. در حالیکه ورود به سازمان جهانی تجارت و باز شدن بندر چابهار میتواند دورنمای سرمایه گذاری افغانستان را بهبود بخشد، اوضاع امنیتی کشور اندازه سودبرداری از همچو پروژه های زیربنایی تجارتي را رقم خواهد زد.

یک سلسله ابتکارات روی دست گرفته میتواند دورنمای رشد سرمایه‌گذاری را بهبود بخشد

شکل ۵: همزمان ساحات تحت کشت کوکنار و تریاک و در سال ۲۰۱۶ افزایش یافتند

(محور راست: هکتار؛ محور چپ: تن)

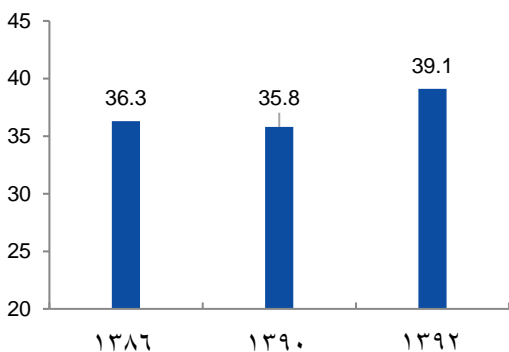
منبع: UNODC

تولید تریاک در سال ۱۳۹۵ افزایش یافت. آخرین گزارش دفتر مبارزه با جرایم و مواد مخدر ملل متحد نشان میدهد که در اراضی تحت زرع کوکنار ۱۰ فیصد توسعه و در حاصلات تریاک در هر هکتار ۳۰ فیصد رشد رونما گردیده است. برخلاف عملکرد محصولات مشروع زراعتی، تولیدات تریاک از ۳۳۰۰ تن در سال ۲۰۱۵ به ۴۸۰۰ تن در سال ۲۰۱۶ تخمین گردیده است که در حدود ۴۵ فیصد افزایش را نشان میدهد. افزایش در تولید تریاک در تمام ساحات کشور رخ داده است. همچنان افزایش در حاصلات تریاک عمدتاً ناشی از عدم موجودیت امراضی بوده که میتوانست حاصلات تریاک را شدیداً صدمه بزند.

تولید تریاک و ساحات تحت زرع کوکنار در سال ۱۳۹۵ افزایش یافته اند

شکل ۶: فقر در مقایسه با دوره قبل از انتقال امنیتی افزایش یافته است

(فقر فی نفر، به فیصدی نفوس)

منبع: سروی شرایط زندگی افغانستان، سروی های ۱۳۸۶، ۱۳۹۰ و ۱۳۹۲

در نتیجه رشد بطی اقتصادی و اوضاع رو به وخامت امنیتی، در حال حاضر به تعداد ۱,۳ میلیون نفر نسبت به سال ۱۳۹۰ به جمعیت تحت فقر اضافه شده اند. در سال ۱۳۹۲، به اندازه ۳۹ درصد جمعیت افغانستان تحت خط فقر زندگی میکنند که قادر به رفع نیازمندیهای اولیه غذایی و سایر احتیاجات غیرغذایی شان نبودند. این رقم در سالهای ۱۳۹۰ به ۳۶ فیصد میرسید. از آنجائیکه جمعیت بیشتر در ساحات روستایی زندگی دارند، شدت فقر در آن ساحات بیشتر محسوس میشود. در سال ۱۳۹۲، نرخ بیکاری ۲۲,۶ فیصد بود، در حالیکه این نسبت در سال ۱۳۸۶

رشد بطی اقتصادی باعث افزایش سریع فقر گردیده است

به ۱۳٫۵ فیصد میرسید. بیکاری بیشتر در میان گروه‌هائیکه دارای مهارت پائین بوده و یا کارگران بی‌سوادی که از سالهای قبل در معرض خطر فقر قرار دارند، شدیدتر میباشد. رشد محدود و فشارهای مداوم جمعیتی وضعیت بیکاری افغانان را بدتر ساخته است. با در نظر داشت ۳ فیصد رشد سالانه نفوس، و تخمین ورود ۴۰۰ هزار افغان هر سال در بازار کار، نیاز به رشد هرچه بیشتر اقتصادی بوده تا بتواند درآمد سرانه افراد را بهبود بخشیده و فرصت‌های مناسب کاری را برای نیروی کار رو به رشد بمیان آورد.

نرخ تورم در دو ربع اول ۱۳۹۵ افزایش نموده است

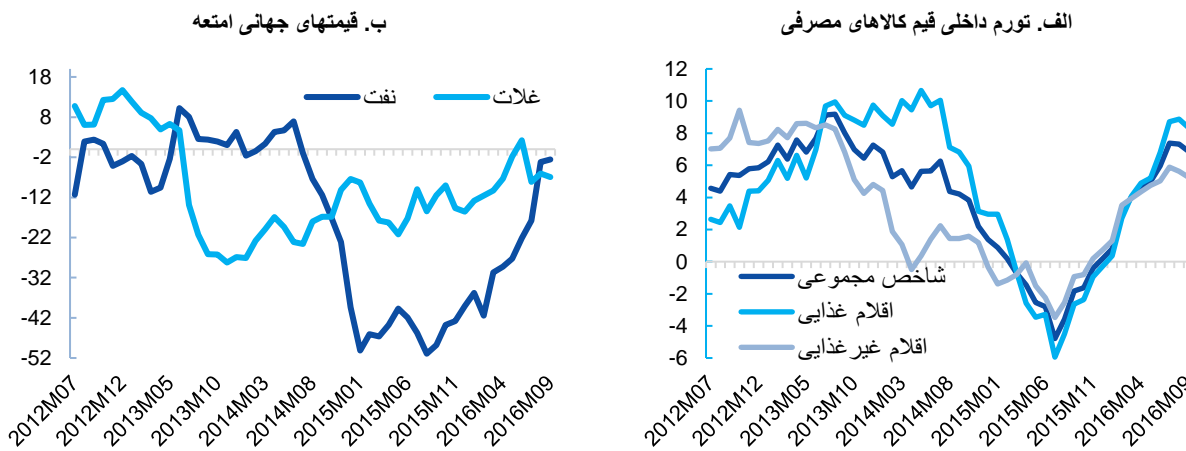
قیمت کالاهای مصرفی، پس از کاهش در سه ربع اول سال ۱۳۹۴، به سیر صعودی در ربع اخیر ۱۳۹۴ و دو ربع اول ۱۳۹۵ ادامه داد. تورم قیم کالاهای مصرفی از ۰٫۲ فیصد در ماه قوس ۱۳۹۴ به ۶٫۹ فیصد در ماه سنبله ۱۳۹۵ بلند رفت. بر اساس اوسط دوازده ماهه، نرخ تورم از رقم منفی ۱٫۵ فیصد به ۳٫۶ فیصد در این دوره افزایش نموده است. این افزایش اعم از افزایش قیم مواد غذایی و مواد غیر غذایی بوده است. تورم قیم مواد غذایی از ۰٫۳- فیصد (مقایسه سال به سال) در قوس ۱۳۹۴ به ۸٫۳ فیصد در سنبله ۱۳۹۵ افزایش نمود، در حالیکه در این دوره افزایش در قیم اقلام غیر غذایی نسبتاً کمتر بوده، یعنی از ۰٫۷ فیصد به ۵٫۲ فیصد بلند رفته است.

افزایش در قیمت‌ها ممکن ناشی از کاهش ارزش پول باشد

افزایش سطح قیم ممکن ناشی از تاثیرات تاخیری کاهش ارزش پول بوده که از نیمه سال ۱۳۹۳ آغاز گردید، چنانکه ارزش افغانی از ماه جوزای ۱۳۹۳ الی ماه جوزای ۱۳۹۵ میلادی به اندازه ۲۰ فیصد کاهش داشته است. با توجه به اینکه بخش اعظم کالاهای مصرفی افغانستان وارداتی میباشد - چنانکه واردات در حدود ۴۰ فیصد تولید ناخالص داخلی را تشکیل میدهد - تغییرات نرخ مبادله تاثیر چشمگیری را بالای قیمت‌های داخلی وارد میکند. تاثیر کاهش ارزش افغانی بالای قیمت‌های داخلی در اوایل با کاهش قیمت‌های جهانی نفت و مواد غذایی خنثی گردید. هرچند از اخیر سال ۲۰۱۵ (یعنی ربع سوم ۱۳۹۴) بدینسو، با افزایش دوباره قیمت‌های جهانی مواد غذایی و نفت، قیمت‌های داخلی نیز دوباره افزایش نموده اند (شکل ۶).

شکل ۷. قیم کالاهای مصرفی با افزایش سطح قیم جهانی دوباره افزایش نمود

(فیصدی تغییر دوازده ماهه)

منبع: اداره مرکزی احصائیه، و بانک جهانی

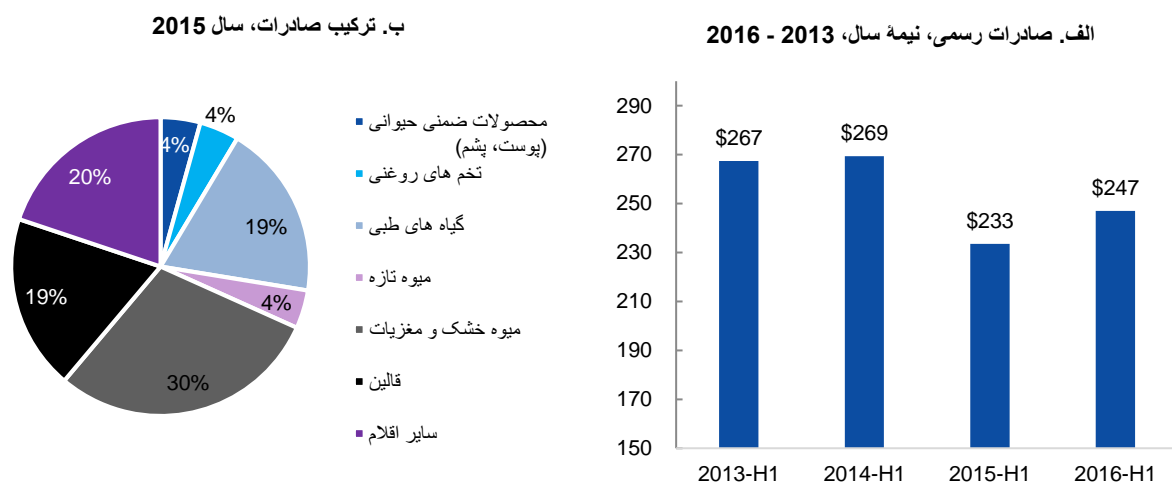
۳. سکتور خارجی

صادرات در نیمه اول سال
۲۰۱۶ افزایش نمود

در نیمه اول سال ۲۰۱۶ (ربع اخیر ۱۳۹۴ و ربع اول ۱۳۹۵)، صادرات حدود ۶ فیصد نسبت به عین دوره در سال گذشته افزایش یافت که ارزش مجموعی صادرات رسمی در این نیمه سال حدود ۲۵۰ میلیون دالر بالغ گردید. این افزایش ناشی از تاثیر تاخیری حاصلات پرثمر میوه در سال گذشته بود که برخلاف حاصلات ناچیز غلات، رشد بیشتر از ۷ فیصد را ببار آورد. صادرات میوه خشک و میوه تازه - که مجموعاً یک سوم حصه مجموع صادرات افغانستان را تشکیل میدهند - معمولاً بستگی به عملکرد زراعتی سال گذشته دارند، زیرا فرآوری (خشک سازی) میوه نیاز به زمان دارد. صادرات میوه تازه افغانستان نیز درین اواخر به کشور هندوستان - که بزرگترین بازار برای میوه خشک و تازه افغانستان میباشد - افزایش نموده است. این افزایش به سبب دسترسی رجحانی/ ترجیحی که از جانب دولت هندوستان برای صادرات میوه افغانی پیشکش شده است میباشد. در سال ۲۰۱۵، میوه خشک و مغزیات حدود ۳۰ فیصد صادرات مجموعی را تشکیل میداد، در حالیکه سایر اقلام صادراتی را محصولات ضمنی حیوانی (مانند پوست و پشم)، قالین، و گیاههای طبی تشکیل میداد (شکل ۸). پاکستان بزرگترین بازار صادرات افغانستان را تشکیل میدهد، زیرا آن کشور محصولات نیمه نهایی افغانستان را به مقصد فرآوری و صدور مجدد آن وارد مینماید. در سال ۲۰۱۵، ۸۵ فیصد قالین های صادر شده افغانستان، قبل از اینکه به جاهای دیگر صادر گردند، برای شستشو و پاکسازی به پاکستان صادر گردیدند. هندوستان بنابر توريد قسمت زیاد میوه، مغزیات و میوه خشک، دومین بازار بزرگ صادرات افغانستان را تشکیل میدهد.

شکل ۸. صادرات در نیمه اول سال ۲۰۱۶ افزایش نمود

(ارقام به میلیون دالر)

منبع: اداره مرکزی احصائیه

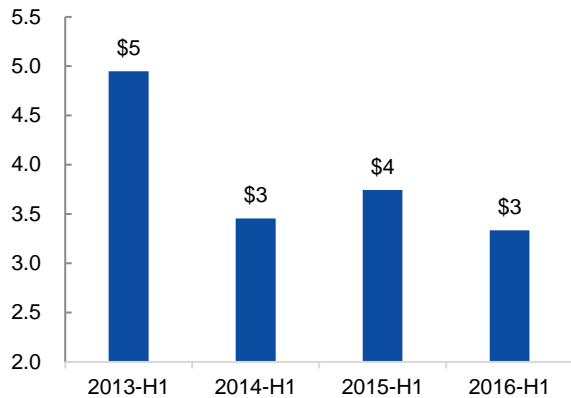
به اساس احصائیه های رسمی، واردات در نیمه اول سال ۲۰۱۶ به ۳,۳ میلیارد دالر بالغ گردیده است که حدود ۱۰ فیصد کاهش را نسبت به عین دوره در سال گذشته نشان میدهد. تقلیل واردات ممکن ناشی از تقاضای ضعیف داخلی و کاهش ارزش پول بوده که باعث افزایش قیمت امتعه وارداتی میشود. در حال حاضر، ایران به بزرگترین صادر کننده امتعه به افغانستان مبدل گردیده است، که با عرضه پنجم حصه واردات افغانستان در سال ۲۰۱۵ از پاکستان سبقت گرفت. کسر بیلانس تجارت که تقریباً ۴۰ فیصد تولید ناخالص داخلی میباشد بوسیله کمک های خارجی و وجوه ارسالی از خارج به کشور تمویل میگردد.

حجم واردات بنابر کاهش
تقاضای داخلی کوچک شده
است

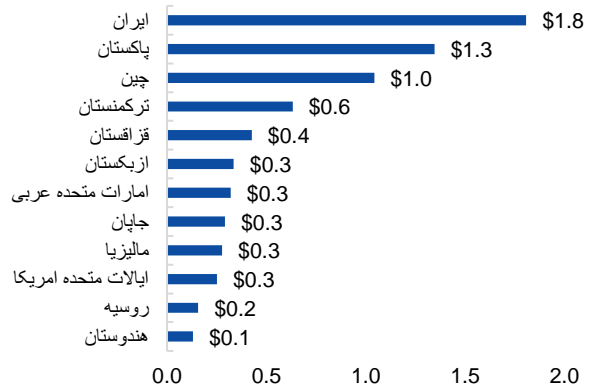
شکل ۹: واردات در نیمه اول سال ۲۰۱۶ کاهش را نشان میدهد

(ارقام به میلیارد دلار)

الف. واردات رسمی، نیمه سال، ۲۰۱۶ - ۲۰۱۳

ب. بزرگترین بازارهای وارداتی افغانستان، سال ۲۰۱۵

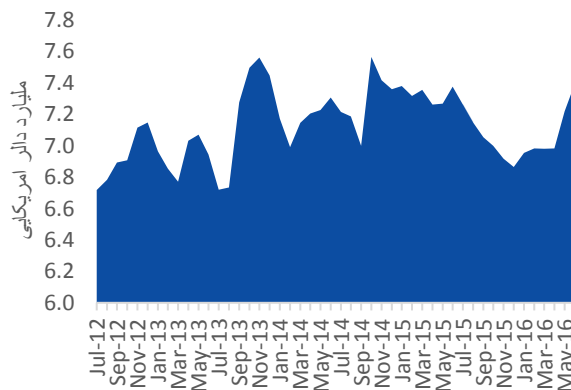
منبع: اداره مرکزی احصائیه و UN COMTRADE

ارزش پول افغانی در جریان دو ربع اول سال ۲۰۱۶ کاهش نمود، اما در ربع سوم بطور نسبی افزایش را در پی داشت. به طور ربوعوار، ارزش پول افغانی در مقابل دلار به ترتیب به اندازه ۳٫۸ فیصد و ۰٫۳ فیصد در دو ربع اول سال ۲۰۱۶ کاهش نمود. سیر نزولی ارزش پول افغانی در اوایل سال ۲۰۱۵ آغاز شده بود، که این کاهش ناشی از یک سلسله عوامل ممکنه ذیل بوده میتواند: (۱) کاهش جریانات اسعار به داخل کشور در نتیجه کاهش کمک های خارجی؛ (۲) کاهش سرمایه گذاری های مستقیم خارجی و جریانات سرمایه ی مربوطه؛ (۳) ارجحیت بیشتر خانوارها برای نگهداری پس انداز های شان به دالر امریکایی؛ و (۴) ممکن، فرار سرمایه از طریق مهاجرت ها به خارج از کشور. هر چند حرکت نرخ مبادله در جریان ربع سوم سال بطور نسبی بهبود یافت و حدود ۲ فیصد (در مقایسه با ربع قبلی) افزایش نمود. در اخیر ماه سپتمبر، نرخ مبادله در مقایسه با ماه دسمبر ۲۰۱۵ افزایش ۱٫۳ درصدی را نشان میدهد.

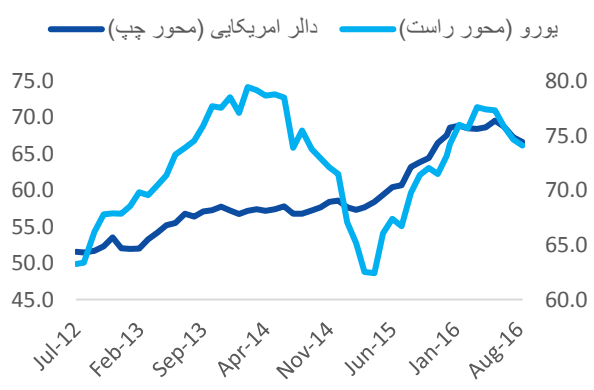
نرخ مبادله در سه ربع اول سال ۲۰۱۶ نوسان داشت

شکل ۱۰: ارزش پول افغانی در دو ربع اول در برابر دالر امریکایی کاهش نمود، قبل از اینکه در ربع سوم سال دوباره افزایش نماید

ب. ذخایر ارزی ناخالص

الف. نرخ مبادله افغانی در مقابل دالر امریکایی و یورو

منبع: دافغانستان بانک

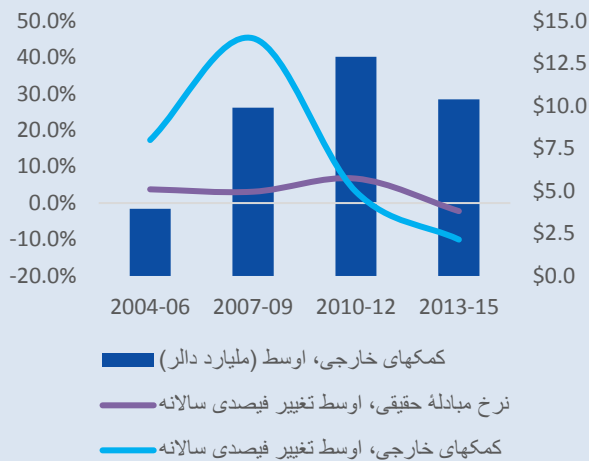
پس از کاهش در جریان سال ۲۰۱۵، ذخایر ناخالص بین المللی در نیمه اول سال ۲۰۱۶ افزایش نمود. ذخایر ارزی در ماه جون ۲۰۱۶ بالغ به ۷,۴ میلیارد دالر گردید که بیشتر از ۶,۹ میلیارد دالر در ماه دسمبر ۲۰۱۵ میباشد. افزایش این ذخایر بیشتر انعکاس دهنده کاهش در واردات میباشد. ذخایر ناخالص فعلی میتواند حدود ۹ ماه واردات را پوشش نماید.

ذخایر ارزی در نیمه اول سال ۲۰۱۶ افزایش نمود

کادر ۱: نوسانات نرخ مبادله حقیقی در افغانستان با سطح کمک های خارجی همبستگی دارد

شکل ۱۱: نرخ مبادله حقیقی از سال ۲۰۱۲ بدینسو ارزش خود را از دست داده است

(محور چپ: فیصد؛ محور راست: میلیارد دالر امریکایی)

منبع: تخمین ها و محاسبات کارکنان بانک جهانی

محدودیت های دسترسی به بازارهای بین المللی عوامل مهمتری نسبت به رقابت پذیری پول افغانی می باشد.

اما زمانیکه نرخ مبادله حقیقی را به دقت بیشتر مطالعه کنیم درمی یابیم که نوسانات نرخ مبادله حقیقی در افغانستان با سطح کمکهای خارجی همبستگی دارد. پس از سال ۲۰۰۲، افغانستان شاهد سرازیر شدن مقدار هنگفت کمک های خارجی بود. بلند رفتن سطح معاشات و قیمت ها در سکتورهای کمکی خارجی بیشتر در آن تمرکز داشت (مانند سکتور ساختمانی و خدمات) باعث بلند رفتن سطح قیم داخلی در تناسب با سطح قیمتهای شرکای تجاری افغانستان شد. این امر باعث افزایش در نرخ مبادله حقیقی گردید که زمینه رقابت در سطح جهان را برای سکتورهای صادراتی افغانستان دشوارتر ساخت. افزایش در نرخ مبادله حقیقی، همراه با دیگر چالش ها در محیط کاروبار افغانستان، به گمان اغلب، متشبین را از سرمایه گذاری در سکتورهای صادراتی دلسرد ساخته باشد، که امروز شاهد سطح پائین صادرات در کشور هستیم. این تأثیر بسیار شبیه به «بیماری هالندی» (Dutch disease) است. درحالیکه اصطلاح بیماری هالندی، در اصل، برای بیان نمودن تأثیرات سرازیر شدن عواید هنگفت از سکتور معادن بکار رفته است، آنچه که در افغانستان مشاهده میگردد دال بر این است که کمکهای خارجی نیز میتوانند تأثیر مشابهی را بر کشور بگذارند.

سکتورهای صادراتی افغانستان از ظرفیت و توانمندی پائین رنج می برند - شاید هم پائین تر از آن حدی که بتوانند بر چالش های سرمایه گذاری فائق بیایند و در پی تغییرات کوتاه مدت در نرخ مبادله عمل کنند. اما در دراز مدت، کاهش در ارزش نرخ مبادله حقیقی میتواند سرمایه گذاری بیشتر را در سکتورهای صادراتی افغانستان جلب کند.

۴. تحولات مالی

پس از سه سال عملکرد ضعیف، جمع آوری عواید دوباره در سال مالی ۱۳۹۴ بهبود یافت، و این عملکرد خوب در جریان سال مالی ۱۳۹۵ (۲۰۱۶) نیز ادامه داشت. در جریان ۸ ماه نخست سال مالی، عواید داخلی به ۹۰ میلیارد افغانی بالغ گردید^۲، که تقریباً ۳۰ فیصد اضافه تر از دوره مشابه در سال گذشته میباشد. عواید مالیاتی به اندازه ۲۶ فیصد و عواید غیرمالیاتی به اندازه ۷۰ فیصد در این دوره افزایش نمودند. اما عواید گمرکی به اندازه ۲,۴ فیصد نسبت به دوره قبلی کاهش داشته است که انعکاس دهنده کاهش در واردات میباشد.

افزایش در عواید مالیاتی و غیرمالیاتی ناشی از: (۱) بهبود در مدیریت مالیات و بهتر شدن تمکین مالیاتی در کشور؛ و (۲) معرفی یک سلسله تدابیر جدید مالیاتی در سال گذشته^۳ میباشد. در حالیکه بخشی از افزایش در عواید غیرمالیاتی دولت در نتیجه افزایش موقتی خدمات دولتی (مانند افزایش تقاضا برای پاسپورت) به میان آمده است، انتظار میرود که اکثر افزودی ها در عواید غیرمالیاتی پایدار باقی بمانند. در سال گذشته مالی، جمع آوری مالیات معوق بخش بزرگی از عواید غیر مالیاتی را تشکیل میداد، اما امسال چنین نبوده است.

بر اساس پیشبینی ها، عواید تا ختم سال به میزان ۱۰,۸ فیصد تولید ناخالص داخلی خواهد رسید، که این از هدف تعیین شده ۱۳۳,۵ میلیارد افغانی در بودجه حدود ۵ فیصد بیشتر خواهد بود. این امر دولت را مجال میدهد تا از یکسو بودجهای متوازن داشته باشد و از سوی دیگر ذخایر نقدی خود را افزایش دهد.

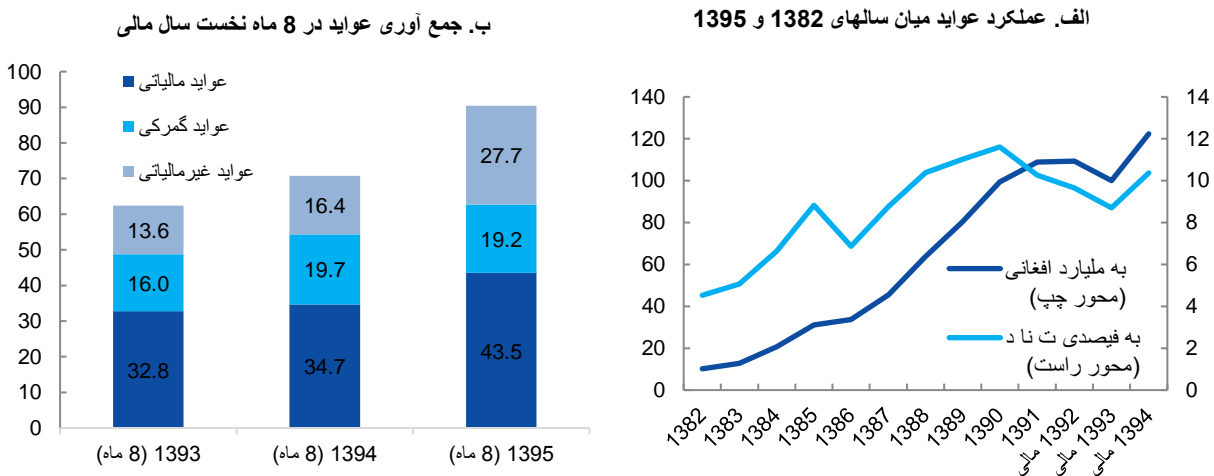
جمع آوری عواید در ۸ ماه اول ۲۰۱۶ بطور قابل ملاحظه افزایش نمود

افزایش عواید مالیاتی بیانگر بهبود در مدیریت مالیات و تمکین مالیاتی میباشد

انتظار میرود که عواید تا ختم سال از هدف تعیین شده بودجه فراتر رود

شکل ۱۲: عواید در ۸ ماه اول سال مالی ۱۳۹۵ نسبت به عین دوره در سال گذشته به مراتب بیشتر بود

(ارقام به میلیارد افغانی)

منبع: وزارت مالیه (سیستم معلوماتی مدیریت مالی افغانستان (AFMIS))

^۲ این رقم انتقالات استثنایی را که در جریان امسال به وزارت مالیه رسیده است در بر نمیگیرد. بانک مرکزی حدود ۱۵۰ میلیون دالر (۱۰ میلیارد افغانی) مفادش را طبق قانون به دولت انتقال داد، در حالیکه مجموعاً ۴ میلیارد افغانی از جانب نوی کابل ناک و تصدی های دولتی تحت وزارت زراعت و وزارت انکشاف دهات انتقال داده شدند. با در نظر داشت اینکه این انتقالات بطور مداوم به عواید دولت نمی افزایند، به این سبب در این گزارش از تعریف عواید دولت مستثنی قرار داده شده اند.

^۳ این اقدامات جدید در سال گذشته شامل مالیات ذیل اند: (الف) بلند بردن نرخ مالیه بر معاملات انتفاعی از ۲ فیصد به ۴ فیصد؛ (ب) معرفی مالیه ۱۰ فیصدی بر تماس های مخابراتی؛ (ج) افزایش محصول تیل از ۱ افغانی در هر لیتر به ۳ افغانی در هر لیتر؛ و (د) افزایش تعرفه پروازهای عبوری از حریم هوایی افغانستان.

جدول ۲: مخارج در نیمه اول سالهای مالی ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵

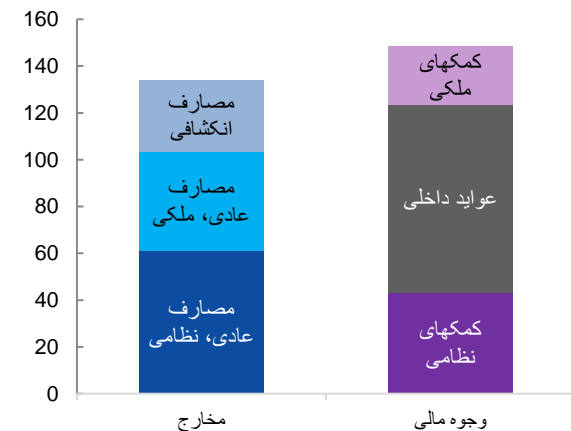
(ارقام به میلیارد افغانی)

مخارج	۱۳۹۴ - نیمه اول	۱۳۹۵ - نیمه اول
مصارف عادی	۹۴،۵۳۷	۱۰۳،۶۹۱
نظامی	۵۴،۳۳۹	۶۱،۱۳۵
ملکی	۴۰،۱۹۸	۴۲،۵۵۵
مزد و معاشات	۲۴،۰۵۵	۲۵،۳۲۱
حفظ و مراقبت	۷،۲۰۴	۶،۲۰۴
مصارف سرمایوی	۶۷۸	۷۹۹
تقاعد و انتقالات	۷،۶۵۸	۹،۸۱۵
اجتماعی	۸،۳۲۴	۷،۷۰۳
مصارف انکشافی اختیاری	۱۰۲،۸۶۱	۱۱۱،۳۹۴
مصارف عادی + مصارف انکشافی اختیاری	۲۵،۴۱۹	۲۲،۵۸۳
مصارف انکشافی غیراختیاری	۱۲۸،۲۸۰	۱۳۳،۹۷۶
مجموع مصارف		

منبع: وزارت مالیه (AFMIS)

شکل ۱۳: مصارف و تمویل در نیمه اول سال مالی ۱۳۹۵

(ارقام به میلیارد افغانی)

منبع: AFMIS و گزارش نقدی خزانه

مصارف به طور اسمی افزایش یافت، که ناشی از مخارج بلند امنیتی و مصارف عادی بود

در نیمه اول سال مالی ۱۳۹۵، مجموع مصارف عامه به ۱۳۵ میلیارد افغانی رسید، که افزایش ۵ درصدی را نسبت به عین دوره در سال قبل نشان میدهد. اما زمانیکه تأثیر نرخ تورم را در نظر بگیریم، رشد حقیقی مصارف عامه تأثیر چندانی بالای تقاضای داخلی نداشت. مصارف امنیتی و مصارف عادی غیرنظامی هر یک به ترتیب حدود ۱۲ فیصد و ۷،۵ فیصد افزایش نمودند، حالانکه مصارف مجموعی انکشافی حدود ۱۰ فیصد کمتر از نیمه اول سال قبل بود. میزان تطبیق بودجه انکشافی در نیمه اول سال ۱۶،۵ درصد بود، که در مقایسه با میزان ۲۰ فیصدی در نیمه اول سال اندک است. طبق گزارش اجراءات بودجه ملی در شش ماه اول سال مالی ۱۳۹۵، مهمترین عامل کندی در اجرای مصارف که از سوی وزارتخانه ها گزارش داده شده است تعلل و تأخیر در روند بررسی تدارکات و منظوری آن میباشد.

افزایش ها؛ (ج) افزایش در قیمت نفت از ۱ افغانی به ۳ افغانی در هر لیتر، و (د) یک افزایش در کرایه پرواز ها ناشی از افزایش پرداخت برای ترافیک جریان هوایی از فضای افغانستان.

۵. تحولات سکتور پولی و بانکداری

میزان رشد پول گسترده (M2)، که دربرگیرنده پول در دوران و امانات بانکهای تجاری میشود، به اندازه ۷,۴ فیصد تا اخیر ماه جوزای ۱۳۹۵ (جون ۲۰۱۶) در مقایسه با ۱۲ ماه قبل رشد نمود، در حالیکه این رقم در زمان مشابه در سال گذشته به ۳,۳ فیصد میرسید. رشد پول در دوران/ گردش نیز از ۴,۱ فیصد به ۸,۳ فیصد در این دوره افزایش یافت. افزایش تقاضا به پول احتمالاً در اثر افزایش فشارهای تورمی اتفاق افتاده است. در حالیکه تقاضا به پول بطور اسمی افزایش نموده است، ممکن بطور حقیقی (بعد از بیرون کشیدن نرخ تورم) رشد نموده باشد تا نشاندهنده بلند رفتن فعالیت های اقتصادی باشد. در ماه جوزای ۱۳۹۵، سپرده های بانکهای تجاری به نرخ سالانه ۸,۲ فیصد رشد نمود. باوجودیکه این رشد نسبت به رشد ۳,۴ درصدی سال گذشته بیشتر است، بازهم نسبت به اوسط رشد دو رقمی سالهای قبل ۱۳۹۲ بسیار پائینتر میباشد.

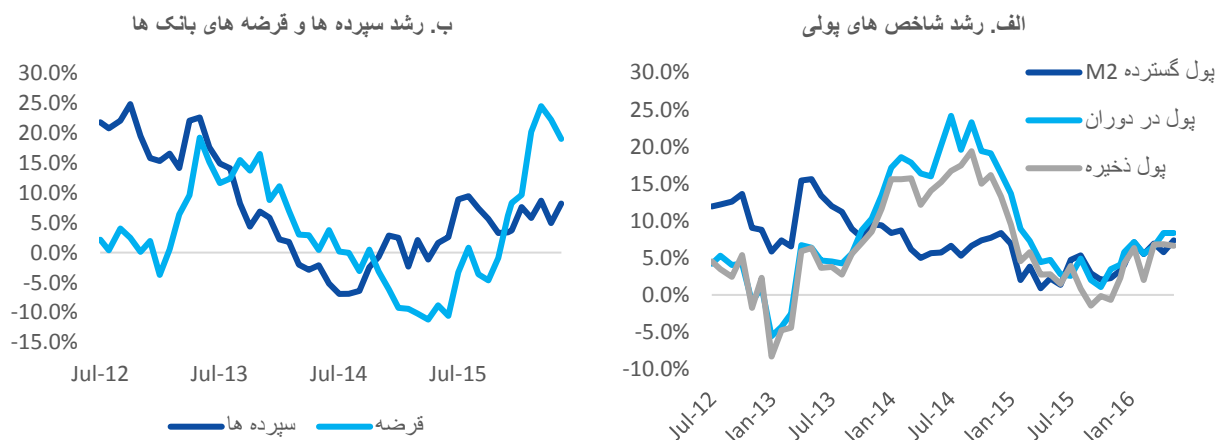
تقاضا به پول افزایش یافته است که ممکن ناشی از افزایش سطح قییم باشد

قرضه های بانکهای تجاری به سکتور خصوصی از ۴۷ میلیارد افغانی (۶۸۵ میلیون دالر) در ماه قوس ۱۳۹۴ به ۵۱ میلیارد افغانی (۷۴۰ میلیون دالر) در ماه جوزای ۱۳۹۵ افزایش یافت. این افزایش عمدتاً از قرضه هائیکه به دالر عرضه گردیده بودند میان آمده است، چنانکه رشد قرضه های دالری ۱۵ درصد بود، در حالیکه رشد قرضه های افغانی تنها ۱,۴ درصد بوده است. افزایش در قرضه های دالری بیشتر تأثیر تورمی کاهش در نرخ مبادله افغانی میباشد چون این امر ارزش دارایی های بانکهای تجاری را بلندتر میسازد. برعلاوه، کیفیت دارایی های بانکها همواره خرابتر شده است، چنانکه نسبت قرضه های صعب الوصول از ۱۲,۶ فیصد در در قوس ۱۳۹۴ به ۱۷,۱ فیصد در جوزای ۱۳۹۵ ازدیاد یافت. این رقم از زمان بحران کابل بانک در سال ۱۳۹۰ تا کنون بلند ترین سطح قرضه های صعب الوصول را نشان میدهد. با این حال، تناسب «قرضه های صعب الوصول بر سرمایه» از ۶ فیصد در سال ۱۳۹۱ به ۳ فیصد در سال ۱۳۹۵ کاهش یافته است. در عین زمان، مفاد خالص سکتور بانکی بطور قابل ملاحظه ای به حدود ۳ میلیارد افغانی تا اخیر ربع اول ۱۳۹۵ (نیمه سال ۲۰۱۶) رسید، در حالیکه این رقم در عین دوره در سال گذشته به ۱ میلیارد افغانی میرسید. بخش اعظم مفاد سکتور بانکی از عواید بدون ربح بدست آمده است.

عملکرد بانکهای تجاری همسان نبوده است

شکل ۱۴: رشد در شاخص های پولی و قرضه بانکهای تجاری

(تغییر فیصدی سال به سال)

منبع: دافغانستان بانک

بانک های تجارتي بخش عمده سکتور مالي کشور را تشکیل مي دهند، حالانکه ساير خدمات مالي کمتر توسعه يافته اند و سهم بسيار کوچک در وساطت مالي دارند. در حالیکه دارايی های سکتور بانکی ۲۱,۶ فیصد توليد ناخالص داخلي را تا ماه جوزای ۱۳۹۵ تشکیل مي دهد، ارزش قرضه هائیکه توسط بانکها به سکتور خصوصي وساطت شده است تنها ۴ فیصد توليد ناخالص داخلي مي باشد. سکتور بانکی فوق العاده سيال باقی مانده و تناسب دارايی های سيال بانکها بيشتري از ۷۰ فیصد در جريان دو سال قبل بوده است، که نشان دهنده وساطت ناچيز مالي مي باشد. دولت تلاش هايی زيادی را جهت توسعه و بهبود نظارت مالي بانکها و اتخاذ تدابير احتياطي بمنظور بررسی صحت سکتور بانکداری به خرج داده است.

سکتور مالي افغانستان کمتر توسعه يافته است، چنانکه سطح وساطت مالي بسيار پائين است

ب. دورنما و چشم انداز میان مدت

توقع می‌رود که رشد اقتصادی در سال مالی ۱۳۹۵ (۲۰۱۶) بطور اندک به اندازه ۱,۲ فیصد افزایش نماید. رشد بطنی دوامدار انعکاس دهنده اطمینان ضعیف در اقتصاد کشور در شرایط وخیم امنیتی و عملکرد ضعیف سکتور زراعت میباشد. شاخص های تقریبی چون تعداد ثبت تشیبات جدید و جوازدهی عراده جات (به صفحه ۴ مراجعه گردد) میتوانند ضعف اعتماد را نمایان سازند. اعتماد ضعیف عمدتاً ناشی از ناکامی های بزرگ در عرصه تامین امنیت بوده است. کاهش واردات در نیمه اول سال ۲۰۱۶ نیز نشاندهنده کاهش در تقاضای داخلی میباشد. بر اساس پیشبینی ها، سکتور زراعت در سال ۲۰۱۶ رشد منفی یعنی انقباض به مقدار ۰,۵- درصد خواهد داشت.

شمولیت در سازمان جهانی تجارت، باز شدن بندر چابهار در ایران بحیث راه بدیل ترانزیتی با هزینه بسیار کم، آغاز پروژه راه های مواصلاتی هندوکش، و یکتعداد پروژه های ملی و منطوقی میتوانند دورنما را برای سرمایه گذاری و کار و بار سکتور خصوصی بطور قابل ملاحظه ای بهبود بخشند. برعلاوه، یک تعداد اصلاحات روی دست گرفته از جانب دولت افغانستان در عرصه های مبارزه با فساد اداری، جمع آوری عواید، و انکشاف سکتور خصوصی (به ضمیمه ۲ مراجعه گردد) میتواند در تامین اطمینان در اقتصاد کشور در درازمدت کمک کند، در حالیکه پیامدهای کوتاه مدت این اصلاحات اندک خواهد بود. به هر حال، تا زمانیکه مشکلات امنیتی و نامعلومی سیاسی حل نگردند، رشد اقتصادی متأثر باقی خواهد ماند.

انتظار می‌رود که رشد اقتصادی بطور تدریجی تا ۳,۶ فیصد الی سال ۱۳۹۸ (۲۰۱۹) افزایش یابد. رشد بلندتر در سالهای آینده وابسته به بهبود در اوضاع امنیتی، دستیابی به ثبات سیاسی، پیشرفت اصلاحات موفق اداری، و سطح بلند کمک های خارجی میباشد. توقع می‌رود که نرخ فقر به سبب سطح پائین تقاضا برای نیروی کار و محدودیت های عرضه خدمات دولتی ناشی از چالش های امنیتی هنوز هم در حد بلندی باقی بماند، با وصف اینکه عملکرد بهتر سکتور زراعت و قیمت های پائین مواد غذایی پیامدهایی مثبتی را برای فقرزدایی داشته باشند.

عملکرد جمع آوری عواید تا اخیر سال مالی ۱۳۹۵ قوی خواهد ماند. متوقع است که عواید داخلی به ۱۰,۸ فیصد تولید ناخالص داخلی برسند. در عین حال، پیشبینی میشود که مصارف مجموعی دولت در مقیاس با تولید ناخالص داخلی ۲,۴ درصد بلند رفته و به سطح ۲۸,۹ درصد برسد، که این افزایش عمدتاً به سبب بلند رفتن مخارج نظامی میباشد - چنانکه دولت مسئولیت های بیشتر امنیتی را متقبل میشود. مصارف ملکی نیز به سبب ازدیاد بودجه انکشافی بلند خواهد رفت. با در نظر داشت اینکه کمکهای بلاعوض شامل بودجه به مقدار متوقعه به دولت برسد، کسر بودجه تا اخیر سال بسیار ناچیز (تنها ۰,۱- درصد تولید ناخالص داخلی) خواهد بود.

در میان مدت، پیامد های مالی وابسته به سطح و نحوه پرداخت کمک های تعهد شده میباشد. مصارف مجموعی بودجه از ۲۷ فیصد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۱۵ به ۳۱ فیصد در سال ۲۰۱۹ خواهد رسید. این افزایش عمدتاً نشاندهنده این امر است که مصارف امنیتی که قبلاً بطور مستقیم توسط شرکای بین الملل به عهده گرفته شده بودند به بودجه دولت انتقال میابد. افزایش

رشد در سال ۲۰۱۶ بطور اندک افزایش خواهد نمود

شمولیت در سازمان جهانی تجارت و پروژه های زیربنایی دورنما را برای سرمایه گذاری و کاروبار سکتور خصوصی بهبود میسازند

توقع می‌رود که رشد اقتصادی در میان مدت بطور تدریجی افزایش نماید

بودجه متوازن در سال ۱۳۹۵ متوقع است

در میان مدت، پیامدهای مالی وابسته به مقدار و نحوه

**مصرف کمکهای خارجی
میباشد**

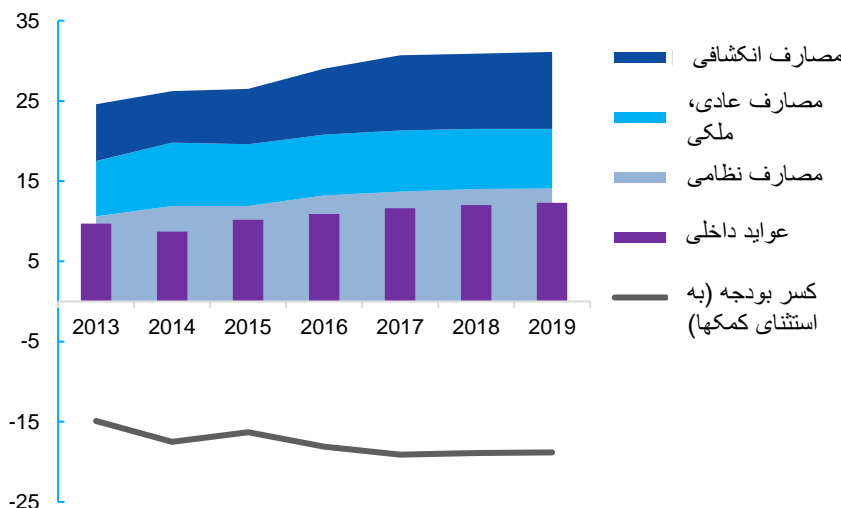
مصارف غیرنظامی به سبب تأمین خدمات موجوده برای جمعیت بزرگ و روبه رشد در کشور، و نیاز به مخارج بیشتر جهت حفظ و مراقبت از زیربنای اساسی و زیربناهایی که با کمکهای خارجی ساخته شده اند و اکنون به دولت انتقال می یابند - میباشد. در صورتیکه دولت بتواند پیشرفت های اخیر در زمینه مدیریت و پرداخت مالیاتی را حفظ نماید، پیشبینی میگردد که عواید داخلی تا سال ۲۰۱۹ به ۱۲,۲ فیصد تولید ناخالص داخلی ازدیاد یابد. اما در این صورت هم، عواید فقط حدود ۴۰ فیصد مصارف بودجه را تحت پوشش قرار خواهد داد. افغانستان به اندازه ۱۹ فیصد تولید ناخالص داخلی به کمک های غیر نظامی نیاز دارد تا خدمات ابتدایی اجتماعی و برنامه های توسعه را برای سالهای آینده تمویل نماید.

جدول ۳: چهارچوب میان مدت اقتصاد کلان، ۲۰۱۳-۲۰۱۹

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	
پیشبینی موقتی کارمندان			ارقام واقعی/ تخمین ها				
۳,۶	۳,۰	۱,۸	۱,۲	۰,۸	۱,۳	۳,۷	رشد اقتصادی (%)
۱,۶۳۸	۱,۵۲۰	۱,۴۰۳	۱,۳۰۰	۱,۲۰۵	۱,۱۵۱	۱,۱۳۳	تولید ناخالص داخلی اسمی (به میلیارد افغانی)
۵,۰	۵,۰	۵,۰	۵,۵	-۱,۵	۴,۶	۷,۴	نرخ تورم (اوسط دوره، به فیصدی)
بخش مالی							
به فیصدی تولید ناخالص داخلی							
۳۰,۹	۳۰,۶	۳۰,۳	۲۸,۷	۲۵,۲	۲۴,۴	۲۴,۱	عواید و کمک ها
۱۲,۲	۱۱,۹	۱۱,۵	۱۰,۸	۱۰,۲	۸,۷	۹,۷	عواید داخلی
۱۸,۷	۱۸,۷	۱۸,۸	۱۷,۹	۱۵,۰	۱۵,۷	۱۴,۴	کمک های خارجی
۳۱,۰	۳۰,۷	۳۰,۴	۲۸,۸	۲۶,۵	۲۶,۲	۲۴,۶	مصارف مجموعی
۲۱,۴	۲۱,۴	۲۱,۱	۲۰,۷	۱۹,۶	۱۹,۸	۱۷,۵	مصارف عادی
۹,۶	۹,۳	۹,۳	۸,۱	۶,۹	۶,۴	۷,۱	مصارف انکشافی
-۰,۱	-۰,۱	-۰,۱	-۰,۱	-۱,۳	-۱,۸	-۰,۵	بیانسن مجموعی (بشمول کمکها)
-۱۸,۸	-۱۸,۸	-۱۸,۹	-۱۸,۲	-۱۶,۳	-۱۷,۵	-۱۴,۹	بیانسن مجموعی (به استثنای کمکها)
بخش خارجی							
بیانسن تجارت							
-۳۶,۶	-۳۶,۲	-۳۷,۵	-۳۸,۷	-۳۶,۷	-۳۹,۶	-۴۱,۶	
بیانسن حساب جاری (بشمول کمک ها)							
۱,۲	۲,۸	۳,۶	۴,۵	۵,۴	۸,۰	۷,۴	

منبع: پیشبینی کارمندان بانک جهانی

شکل ۱۵: کسر مالی (به استثنای کمکهای خارجی) همواره افزایش خواهد نمود
(به فیصدی تولید ناخالص داخلی)

بر اساس پیش‌بینی‌ها، نرخ تورم در اثر کاهش ارزش پول در سال گذشته و ربع اول امسال و محصولات پائین زراعتی، به ۵٫۵ درصد در سال ۲۰۱۶ بالا می‌رود. با این هم، این نرخ در محدوده هدف د افغانستان بانک قرار دارد. همچنان توقع می‌رود که تا سال ۲۰۱۹، مازاد بیلاتس جاری در اثر کاهش کمک‌های خارجی به ۱ فیصد تولید ناخالص داخلی کاهش یابد. قرضه به سکتور خصوصی، با وجود رشد بطلی اقتصادی، و در صورت حل شدن معضله بحران کابل بانک و تداوم تلاش‌ها برای بهبود فراگیری مالی، می‌تواند ازدیاد یابد.

انتظار می‌رود که قیمت‌ها ثابت باقی مانده و بیلاتس حساب جاری در مازاد بماند

خطرات جدی نامطلوب چهارچوب اقتصاد کلان افغانستان را تحت شعاع قرار می‌دهد. این خطرات شامل عوامل ذیل اند: (الف) کاهش غیرمترقبه کمک‌های خارجی که منجر به ضعف پایداری مالی شده و تعدیلات دشواری را در بخش مخارج دولت بمیان آورد؛ (ب) بدتر شدن فضای امنیتی که باعث تخریب فضای اعتماد و کندتر شدن رشد اقتصادی گردد؛ و (ج) افزایش بی‌ثباتی سیاسی که تأثیرات غیرقابل متوقعه را بر اوضاع امنیتی، اعتماد متشبین، و حمایت خارجی بگذارد. تلاش‌های متداوم به منظور تقویت حکومتمداری، بهبود مدیریت و پالیسی مالیاتی، و ایجاد فضای مساعد برای رشد سکتور خصوصی ثبات درازمدت را می‌تواند تامین بکنند. بسیج کمک‌های خارجی مورد نیاز بستگی به تطبیق موفقانه اصلاحات ساختاری که تحت «چهارچوب ملی صلح و توسعه افغانستان» از جانب دولت وعده شده است دارد.

خطرات جدی چشم‌انداز میان‌مدت را تحت شعاع قرار می‌دهد

با در نظر داشت رشد ۳ فیصدی سالانه نفوس و تخمین ورود ۴۰۰ هزار نیروی کار در بازار هر سال، به رشد بلندتر اقتصادی نیاز است تا درآمد سرانه بهبود یافته و فرصت‌های مناسب کاری برای نیروی کار رو به رشد ایجاد گردند. دولت باید منابع جدید رشد اقتصادی را سراغ یابد تا عواید داخلی را، در شرایطی که ممکن سطح کمک‌های خارجی در افغانستان به سطح معمول دیگر کشورها در درازمدت تنزل می‌یابد، بلند برده و به منابع اسعاری دست یابد که بتواند واردات افغانستان را تمویل سازد. حتی با رویدست گرفتن پالیسی‌های مناسب عایداتی و بهبود سیستم اداری مالیات، بلندترین سطح عوایدی که افغانستان می‌تواند به آن نائل گردد حدود ۱۷ فیصد تولید ناخالص داخلی می‌باشد، که علت آن داشتن یک اقتصاد غیرمتنوع و متمرکز، و وابستگی شدید به زراعت معیشتی می‌باشد. حتی با این سطح عواید، افغانستان نمی‌تواند مصارف پیشینی شده را تکافو نمی‌تواند. با در نظر داشت سرمایه بشری ناچیز، قلت شدید زیربنایها، و نهاد‌های ضعیف، فرصت برای تغییر ساختاری در کوتاه مدت محدود است. در میان‌مدت اما، سرمایه گذاری بالای نیروی بشری و بهبود مولدیت زراعتی می‌تواند به بلند بردن رشد اقتصادی و اشتغال‌زایی کمک کند. توسعه صنایع استخراجی (معادن) ظرفیت خوبی را برای خلق عواید داخلی و دریافت اسعار خارجی، که بتواند جاگزین کمک‌های خارجی گردد، دارا می‌باشد.

تغییرات ساختاری برای پایداری اقتصادی در درازمدت ضروری است

ج. بخش ویژه ۱: پیامدهای کنفرانس بروکسل

کنفرانس بروکسل در مورد افغانستان که به تاریخ ۴ اکتوبر ۲۰۱۶ به میزبانی دولت افغانستان و اتحادیه اروپا برگزار گردیده بود، شاهد اشتراک ۷۰ کشور جهان و ۳۰ موسسه بین المللی بود. جامعه جهانی ضمن تاکید بر حمایت دوامدار از دولت افغانستان و اولویت های بیان شده در « چهارچوب ملی صلح و توسعه افغانستان، » تعهد به پرداخت کمکهای بلاعوض غیرنظامی برای چهار سال آینده به مقدار ۳٫۸ میلیارد دالر سالانه، جهت حمایت از توسعه دوامدار افغانستان، نمودند.

این سطح کمک ها برای ادامه سطح فعلی خدمات عامه و حفظ پیشرفت های توسعه افغانستان کافی میباشد. اما دستیابی به رشد اقتصادی بالاتر با این مقدار کمک ها نیاز به تلاش های بیشتر جامعه جهانی و حکومت افغانستان دارد. جامعه جهانی باید تلاش ورزد تا بخش بیشتر کمک های ملکی خود را از طریق بودجه سوق دهد، تا از یک طرف اولویت های حکومت را تامین نموده و از سوی دیگر، حداعظم صرفه جویی در مصارف رخ داده و تاثیرات محلی اقتصادی بیشتر شود. همچنان برای دولت افغانستان لازم است تا یک سلسله اصلاحات حیاتی را روی دست گیرد، روش محتاطانه و راهبردی را در زمینه تخصیص منابع دنبال کند، و تدابیری را جهت افزایش فضای مالی در پیش گیرد.

افغانستان چه مقدار کمکهای بلاعوض بدست می آورد؟

در سال ۲۰۱۶، کمکهای خارجی متوقعه به افغانستان به حدود ۹ میلیارد دالر، و یا ۴۸ فیصد تولید ناخالص داخلی، میرسد. این کمکها متشکل از کمکهای شامل بودجه و خارج بودجه و نیز کمکهای نظامی و غیرنظامی میباشد. کمکهای شامل بودجه از طریق حسابات دولت جریان گرفته، از تدارکات دولت استفاده نموده، و به استخدام کارمندان دولت می انجامد. کمکهای خارج بودجه به منظور تمویل پروژه هاییکه کاملاً مستقل از نظام حکومتی بوده بمصرف میرسند. در سال ۲۰۱۶، سکتور امنیتی و ملکی بطور مساویانه کمک های خارجی را - یعنی ۴٫۵ میلیارد دالر هر یک - دریافت نمودند. اما تنها کمتر از ۴۰ فیصد کمکهای امنیتی و ملکی از طریق بودجه اجراء شدند.

کمکهای بلاعوض در سال ۲۰۱۶ بالغ به ۹ میلیارد دالر میشود که دربرگیرنده کمکهای شامل بودجه و خارج بودجه میباشد

چه مقدار کمکهای خارجی برای حفظ سطح فعلی خدمات عامه نیاز است؟

انتظار میرود که مصارف امنیتی شامل بودجه در سالهای آینده بطور چشمگیری افزایش نمایند، زیرا قرار است حکومت مسئولیت های بیشتر امنیتی را به عهده بگیرد. همچنان توقع میرود که مصارف امنیتی شامل بودجه از ۲٫۷ میلیارد دالر (۱۴٫۳ فیصد تولید ناخالص داخلی) در سال ۲۰۱۶ به ۴٫۴ میلیارد دالر (۱۸٫۳ فیصد تولید ناخالص داخلی) در سال ۲۰۲۰ افزایش یابد. مصارف عادی غیر نظامی در بودجه نیز افزایش خواهد یافت. حتی اگر گیریم که هیچ بهبودی در کیفیت و پوشش خدمات عامه رونما نگرده، باز هم مصارف شامل بودجه از ۲٫۸ میلیارد دالر به ۳٫۳ میلیارد دالر تا سال ۲۰۲۰ افزایش خواهد نمود. زیرا در نتیجه افزایش نفوس و ضرورت بیشتر به حفظ و مراقبت دارایی های اعمار شده توسط تمویل کنندگان، این مصارف افزایش می یابد.

نیازمندی های مصارف بودجوی افغانستان در سالهای آینده قرار است افزایش یابند

افغانستان امکانات محدود برای تمویل مصارف امنیتی با استفاده از عواید داخلی خود دارد. با اینکه کمی گنجایش وجود دارد تا عواید داخلی را از طریق بهبود مدیریت و پالیسی مالیاتی بلند برد تا بتوان نیازمندی های روبه رشد مخارج دولت را تأمین کرد، باز هم عواید داخلی تنها به ۱۲٫۶ فیصد تولید ناخالص داخلی تا سال ۲۰۲۰ خواهد رسید. طوریکه در گزارش اقتصادی

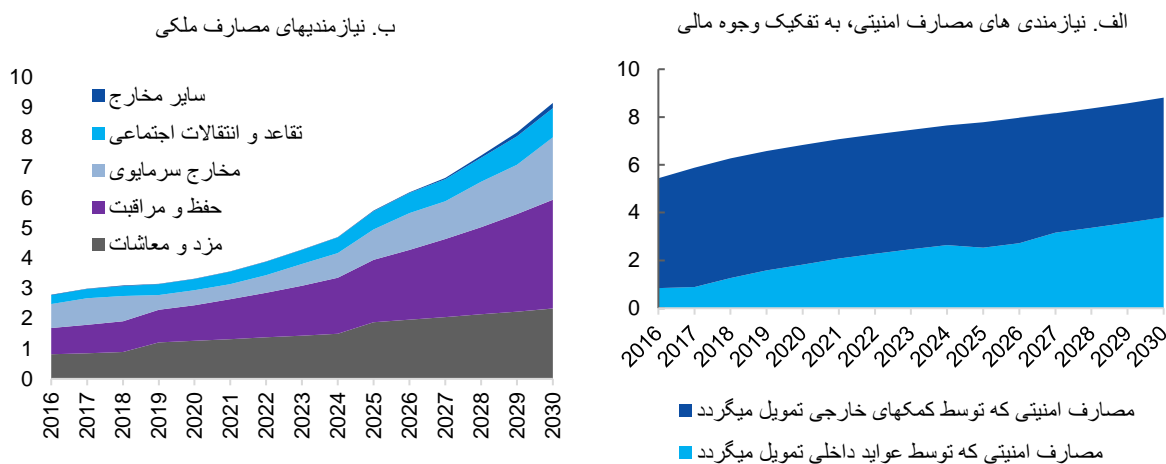
مقدار زیاد عواید داخلی برای تمویل مصارف امنیتی استفاده خواهد شد

قبلی بحث گردید، ساختار فعلی اقتصاد افغانستان محدودیت هایی را برای بلند بردن ظرفیت عایداتی به بار آورده است، که حداکثر عواید داخلی ممکنه تنها به ۱۷ درصد تولید ناخالص داخلی میتواند برسد.

بر اساس تعهدات کنفرانس ناتو در وارسا، انتظار میرود که کمکهای سالانه امنیتی به مقدار ۴,۵ میلیارد دلار امریکایی برای ۴ سال آینده برسد، و قرار است بخش بزرگ آن از طریق بودجه پرداخت گردد. هرچند برای پوشش آن عده مصارف امنیتی که شامل تعهدات وارسا نمیکردد، حکومت باید سهم بیشتری در تمویل مصارف امنیتی بگیرد. اساساً این کمکها در برگیرنده تمام مصارف امنیتی بغیر از مصارف وزارت های دفاع و داخله میباشند. سهم عواید داخلی که برای سکوت امنیت تخصیص داده میشود قرار است از ۴۱ فیصد در سال ۲۰۱۶ و ۶۰ فیصد در سال ۲۰۲۰ بلند برود. بنابراین عواید داخلی باقیمانده برای تمویل مصارف غیر نظامی، حتی بطور اسمی، از دیاد نخواهد یافت و به مقدار ۱,۲ میلیارد دلار در چهار سال آینده باقی خواهد ماند.

شکل ۱۶: مصارف عادی امنیتی و غیر نظامی بطور چشمگیری افزایش خواهند نمود

(ارقام به میلیارد دلار امریکایی)

منبع: پیشبینی های کارمندان بانک جهانی

با در نظر داشت نیازمندیهای مصارف ملکی رو به افزایش، ظرفیت محدود عواید داخلی، و هزینه روز افزون مخارج امنیتی، سالانه بطور اوسط به کمکهای بلاعوض ۱,۲ میلیارد دلار (شامل بودجه) نیاز است تا بتوان سطح فعلی خدمات عامه را ادامه داد. این مبلغ تنها میتواند از کاهش کیفیت و پوشش خدمات عامه جلوگیری کند، و نمیتواند پروژه های زیربنایی جدید را ویا بهبود در خدمات را به بار آورد.

به منظور حفظ سطح فعلی خدمات، به کمکهای خارجی هنگفتی نیاز است

به چه مقدار کمکها نیاز است تا به دستاوردهای انکشافی بهتر دست یافت؟

تحلیل بانک جهانی که برای کنفرانس بروکسل تهیه شده بود، پیامدهای شیوههای مختلف مصارف عامه را برای رشد و توسعه اقتصادی افغانستان به بررسی گرفت. این تحلیل نشان میدهد که هرگاه مصارف عامه در حدی باشد که تنها برای تداوم سطح فعلی خدمات عامه کافی باشد، رشد اوسط سالانه در ۱۵ سال آینده تنها حدود ۴ درصد خواهد رسید. این میزان رشد، با در نظر داشت رشد ۳ فیصدی نفوس، برای بهبود سطح زندگی ویا ایجاد فرصت های کاری برای ۴۰۰ هزار نیروی کار جدید هر سال،

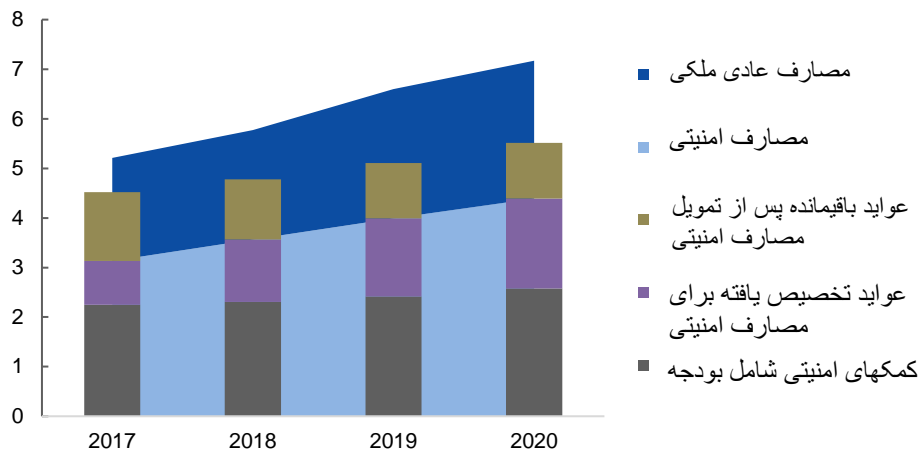
برآورده ساختن نیازمندیهای مصرفی فعلی کفایت نمیکند تا سطح زندگی مردم بهتر گردد

کفایت نخواهد کرد. پیامد های متراکم اقتصادی و اجتماعی منتج به شکنندگی بیشتر و وضع خطرات بیشتر بالای منافع بدست آمده خواهد شد.

شکل ۱۷: نیازمندیهای مصارف عادی بودجه نسبت به مقدار عواید باقیمانده (پس از تمویل مخارج امنیتی)

بیشتر است

(ارقام به میلیارد دالر)

منبع: پیشبینی های کارمندان بانک جهانی

یک برنامه سرمایه گذاری عامه و اصلاحات در پالیسی میتواند میزان بلند رشد اقتصادی را فراهم سازند. به اساس نتایج بدست آمده از یک مدل رشد اقتصادی، افغانستان میتواند با افزایش مولدیت زراعتی، رشد سرمایه بشری، توسعه صنایع استخراجی، افزایش سرمایه گذاری بالای زیربنای مواصلاتی، و تاسیس نظام هدفمند انتقالات اجتماعی - به رشد میانگین سالانه ۶.۵ درصد دست یابد. سرمایه گذاری های بیشتر در عرصه های ذیل میتواند به دستیابی به «رشد پرتو» کمک کنند:

یک برنامه سرمایه گذاری عامه و اصلاحات اقتصادی میتواند به رشد بیشتر اقتصادی کمک کنند

- **زراعت:** زراعت اساس اقتصاد افغانستان را تشکیل میدهد، چنانچه ۴۴ درصد نیروی کار را جذب نموده و ۶۰ درصد خانواده ها عواید شانرا از سکتور زراعت بدست میآورند. زراعت دارای ارتباطات وسیع با سایر بخش های اقتصادی میباشد، طوریکه ۹۰ درصد صنایع تولیدی بر محصولات زراعتی وابسته است. در صورتیکه مولدیت زراعتی افزایش یابد و زمین های مزروعی توسعه داده شوند، زراعت میتواند حدود ۱.۲ درصد رشد اقتصادی سالانه و ایجاد ۱.۲ میلیون شغل جدید را طی یک دهه آینده به بار آورد. بر اساس برآوردها، احیای مجدد زیربنای آبیاری، مدیریت بهتر آبها، و فراهم سازی خدمات ترویج زراعتی، جهت دستیابی به ظرفیت بالقوه سکتور زراعت در افغانستان، هر سال نیاز به حدود ۳۰۰ میلیون دالر سرمایه گذاری عامه دارد.

- **سرمایه بشری:** از سال ۲۰۰۱ بدینسو، سرمایه بشری در افغانستان رشد چشمگیری داشته است. اما هنوز هم راه درازی پیش رو است. تنها نیم اطفال در سن تعلیمی به مکتب میروند، و سطح سواد یکی از پائین ترین ها در سطح جهان است، چنانکه مجموعاً ۳۲ درصد جوانان افغان باسواد بوده و ۱۸ درصد آنها طبقه انات تشکیل میدهد. همچنان نگرانی های جدی در رابطه به کیفیت تعلیم و تربیه در افغانستان وجود دارد. در بخش صحت، نیاز به کار بیشتر است، چنانچه توقع حیات در مقایسه با اوسط جهانی حدود ۱۱ سال کمتر است. سطح پائین سواد در میان طبقه انات باعث

میزان بالای باروری گردیده است. سرعت بهبود خدمات اجتماعی در سالهای اخیر کاهش یافته است، که باعث ایجاد فاصله میان طبقات فقیر و ثروتمند و فاصله میان نفوس شهری و روستایی گردیده است. افزایش سرمایه گذاری در بخش نیروی بشری، بخصوص از طریق برنامه های سواد آموزی برای زنان، میتواند مولدیت نیروی کار و درآمد میانگین خانوارها را بلند برده و رشد نفوس را کاهش دهد. ازدیاد مصارف در بخش معارف و صحت، از سطح فعلی ۳۵ فیصد کل مصارف عامه به ۵۰ فیصد ایجاب سرمایه گذاری حدود ۵۰۰ میلیون دالر را در هر سال می نماید.

- **صنایع استخراجی:** توانایی زراعت برای ایجاد عواید دولتی محدود است، زیرا درآمد قابل مالیه گیری در این سکتور بسیار پائین می باشد. با آنکه ممکن ظرفیت بالقوه برای رشد صادرات میوه وجود داشته باشد، رشد در این سکتور از سطح بسیار پائین آغاز خواهد و بیشتر رشد زراعتی در اوایل از بابت آن محصولاتی خواهد بود که فعلاً به کشور وارد میگردند و بایست با تولیدات داخلی تعویض گردند. بنابراین، با در نظر داشت کمکهای خارجی روبه کاهش، ضرورت به توسعه سکتور استخراجی بوده تا عواید دولت را بهبود بخشیده و اسعار خارجی بیشتر را بیار آورد. این در حالیست که توسعه سکتور استخراجی می تواند دستخوش خطرات جدی اداری گردد، این خطرات را می توان از طریق یک رویکرد مرحله یی و تجربی، با متمرکز سازی ظرفیت ها در داخل نهاد هائیکه مسؤولیت نظارت، قرارداد و تنظیم سرمایه گذاری های استخراجی را به عهده دارند مدیریت نمود. زمانی میتوان از صنایع استخراجی بطور کامل نفع برد که رشد این سکتور به صورت دقیق و با یک استراتژی وسیع طرح ریزی شده باشد. صنایع استخراجی در صورتی به توسعه اقتصادی فراگیر می انجامد که توأم با گسترش زیربناها باشد، تا باشد که سکتور زراعت و خدمات نیز نفع برده و مواصلا ت منطقی را بهبود ببخشد. سرمایه گذاری های عامه در بخش صنایع استخراجی سالانه ۳۵۰ میلیون دالر هزینه بر میدارد.

- **تجارت و زیربنای مواصلا تی:** افغانستان ظرفیت قابل توجهی برای رشد صادرات کالاهای اولیه (چون معادن)، تجارت ترانزیتی انرژی، و اتصال تکنالوژی معلوماتی دارد. این ظرفیت در حال حاضر به دلیل کاستی های بزرگ و مهم زیربنایی و ضعف در گمرکات، به شمول تراکم در عبور از مرزها، محدود شده است. به منظور رشد صادرات استخراجی و رشد نسبی صادرات زراعتی، باید سرمایه گذاری های زیربنایی و اصلاحات نهادی مرتبط به تجارت صورت گیرد. سرمایه گذاری در شبکه فایبر نوری و زیربنای انتقالی می تواند ترانزیت انرژی و اتصال تکنالوژی معلوماتی را کمک کند. یک برنامه سرمایه گذاری زیربنایی معطوف بر بهبود تجارت و رشد صنایع استخراجی و صادرات زراعتی حدود ۳۵۰ میلیون دالر سالانه هزینه بر میدارد.

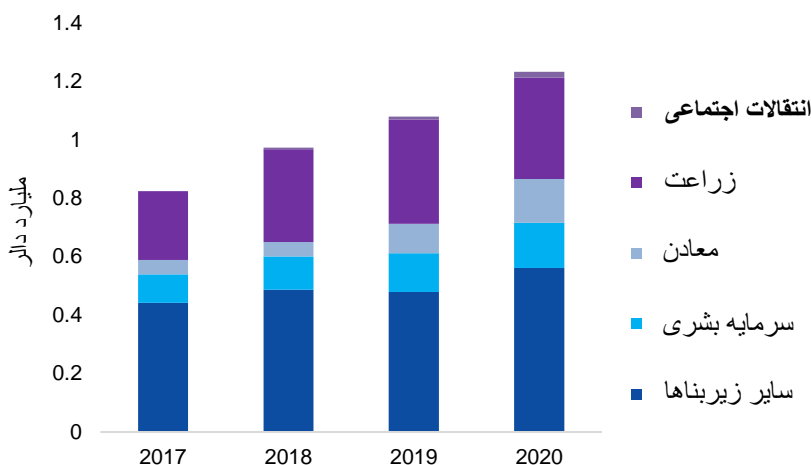
- **انتقالات اجتماعی و برنامه های مهاجرت مدیریت شده نیروی کار:** یک سیستم انتقالات اجتماعی با هزینه سالانه ۲۰ میلیون دالر الی سال ۲۰۲۰ میتواند نقش مهمی در کاستن آسیب پذیری خانوار هائیکه در معرض خطرات منفی قرار دارند داشته باشد، که در نهایت خواهد توانست تا فقر غذایی را به نیم کاهش بخشد. چنین برنامه ای میتواند خانوارها را از پیوستن به راهکارهای نادرست مجادله به خطرات، مانند کاهش بخشیدن سرمایه گذاری برای تعلیم و تربیه و یا فروش دارایی های حیاتی، باز دارد. از اینرو، چنین برنامه ها می تواند به سرمایه گذاری بیشتر در بخش مادی و بشری مفید تمام شود و - در کل - مولدیت/ بهره وری را در اقتصاد افزایش دهد. برنامه مهاجرت مدیریت شده می تواند با هزینه مالی ناچیز انجام شود، که در عین زمان میتواند تعداد کشور های مهاجر پذیر را برای کارگران افغان گسترش دهد. اگر این برنامه به درستی طراحی شود، می تواند مردم را برای سرمایه گذاری بیشتر روی نیروی بشری (به ویژه، تعلیم و تربیه، و کسب مهارت های مسلکی و فنی) تشویق نموده،

و زمانیکه این کارگران مهاجر دوباره به کشور برمیگردند، مهارت های جدید آموخته شان و ارتباطات بین المللی شان برای اقتصاد کشور مفید تمام خواهد شد. همچنان، مهاجرت مدیریت شده می تواند وجوه ارسالی بیشتر را (از خارج به داخل کشور) در پی داشته باشد، که منجر به بلند رفتن درآمد خانوارها و ازدیاد جریان ارز خارجی به داخل کشور میشود.

چنانچه شکل ۱۸ نشان می دهد، مجموع سرمایه گذاری های عامه که برای تطبیق یک راهبرد « رشد برتر » لازم است مبلغ گزاف میباشد، که هر سال حدود ۱ میلیارد دالر - در چهار سال آینده - تخمین میگردد. با توجه به شکاف بین عواید و مصارف عادی دولت، این سرمایه گذاری ها باید از طریق کمکهای خارجی تمويل گردند. مقدار متذکره بر علاوه رقم سالانه ۱،۲ میلیون دالری است که برای حفظ سطح فعلی خدمات عامه لازم میباشد. بناء مجموع کمکهای خارجی شامل بودجه به ۲،۲ میلیارد دالر سالانه بالغ میگردد.

مجموعاً به ۲،۲ میلیارد دالر
کمکهای شامل بودجه نیاز
است تا به رشد بلندتر
دست یافت

شکل ۱۸: راهبرد « رشد برتر » به سرمایه گذاری مبلغ ۱ میلیارد دالر سالانه نیاز دارد

آیا تعهدات فعلی کمک های خارجی برای دستیابی به « رشد برتر » کفایت میکند؟

چنانچه قبلاً تذکر رفت، در کنفرانس بروکسل تعهد به کمک سالانه ۳،۸ میلیارد دالر به افغانستان صورت گرفت که قرار است از ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰ به این کشور اعطا شود. این رقم، چنانچه در بالا مطرح شد، برای تمويل سرمایه گذاری های لازم جهت دستیابی به « رشد برتر » کافی است. اما تطبیق استراتژی رشد برتر مستلزم افزایش جدی در سهم شامل بودجه این کمک ها می باشد. در حال حاضر، تنها حدود ۳۵ درصد کمک های ملکی از طریق بودجه به مصرف میرسد. کمک های خارج بودجه، که از طریق حساب ها و سیستم های حکومتی مصرف نمیگردند، و برای پرداخت معاشات خدمات ملکی و تأمین مخارج حفظ و مراقبت مورد استفاده قرار نمی گیرند، دولت را قادر نمی سازد تا به نیازمندی های مصارف عادی خود جهت حفظ سطح فعلی خدمات عامه رسیدگی نماید. همچنان کمک های خارج بودجه نمیتواند بنابر دلایل مختلف به تمويل سرمایه گذاری های لازم برای استراتژی رشد برتر بپردازد. نخست، صرفه جویی در مصرف کمک های خارج بودجه کمتر است. کمک های خارج بودجه به صورت معمول بر خدمات و اجناس وارداتی بیشتر مصرف شده، و ایجاد سیستم های

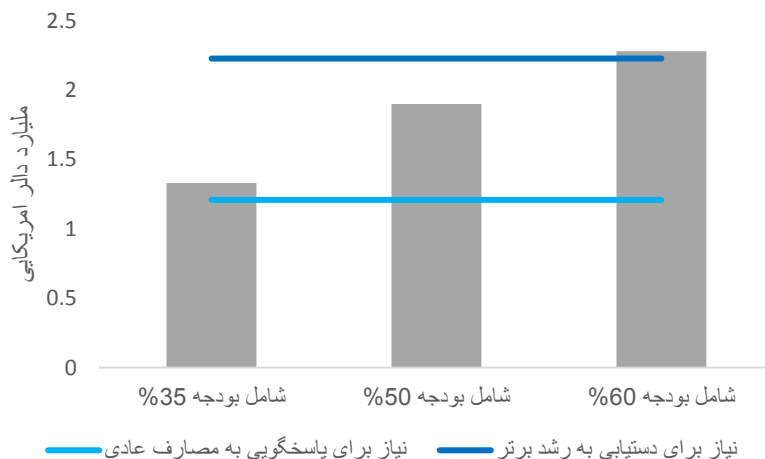
کمک های بیشتری برای
بودجه لازم است.

مدیریتی موازی را ایجاد میکند. از اینرو، ممکن هزینه این سرمایه گذاری‌های مورد نیاز از رقم تخمینی که در این تحلیل ارائه گردیده است به مراتب بیشتر باشد. دوم، در اکثر اوقات به مشکل میتوان مطمئن شد که کمک های خارج بودجه برای پروژه هایی استفاده می شوند که در تطابق با اولویت ها و استراتژی های حکومت اند، زیرا حکومت نظارت کافی بالای این نوع پروژه ها را نداشته و در مراحل برنامه ریزی نیز کمتر به آن پرداخته می شود. دور از انتظار نخواهد بود که بخشی از این کمک های خارج بودجه به منظور تحقق و تطبیق اولویت های خود تمویل کنندگان مورد استفاده قرار گیرند تا اینکه برای تأمین سرمایه گذاری های دولت برای دستیابی به رشد بلندتر بکار روند.

چنانچه در شکل ۱۹ مشاهده میگردد، نسبت کمک های داخل بودجه مشخص می سازد که حکومت تا چه اندازه هم به فشار های مصارف عادی و هم به نیازمندی های سرمایه گذاری برای رسیدن به « رشد برتر » پرداخته میتواند. با کمک سالانه ۳٫۸ میلیارد دالر که تنها ۳۵ درصد آن از طریق بودجه به مصرف رسد، حکومت به سختی می تواند منابع کافی را برای حفظ سطح فعلی خدمات عامه داشته باشد. از اینرو، اگر بخش بیشتر کمک ها شامل بودجه نگردد، حکومت برای سرمایه گذاری های بیشتر برای دستیابی به رشد اقتصادی بالاتر هیچ منابعی نخواهد داشت. اما در صورتی که شرکای بین المللی قادر شوند که ۶۰ درصد کمک ها را از طریق بودجه فراهم سازند، نتایج آن قطعاً متفاوت خواهد بود. در آن صورت، حکومت قادر می شود که هم به نیازهای مصارف عادی پاسخ گفته و هم برنامه های سرمایه گذاری را تأمین کند، و بدینوسیله بتواند به میزان بالاتر رشد دست یابد.

افزایش نسبت کمک های داخل بودجه به ۶۰ درصد می تواند به دستیابی به راهبرد « رشد برتر » کمک کند

شکل ۱۹: نسبت کمک های شامل بودجه و تأمین نیازمندی های مالی دولت

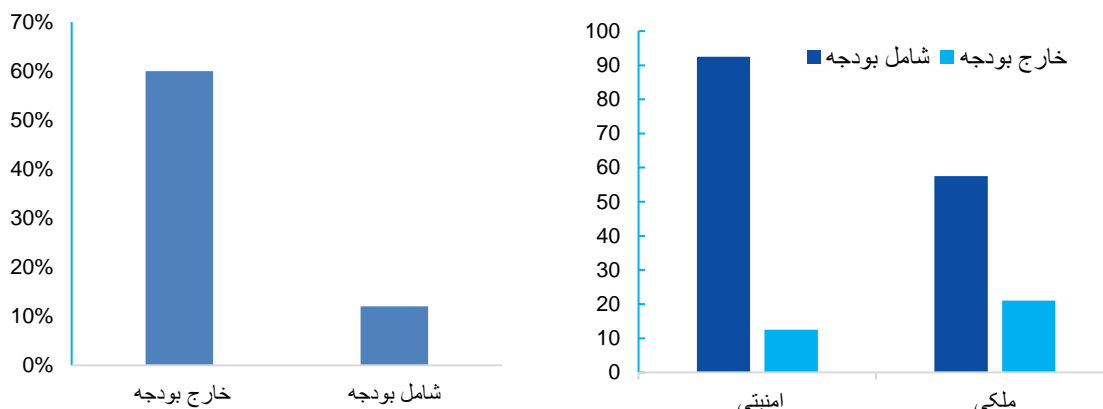
مکلفیت های شرکای بین المللی و دولت کدام ها اند؟

چنانچه در بالا تذکر یافت، تطبیق موفقانه استراتژی « رشد برتر » بستگی به سهمیه بیشتر کمک های خارجی از طریق بودجه دارد. تمویل کنندگان هم شاید قبل ازینکه بخش بیشتر کمکهای خود را از طریق بودجه فراهم سازند، خواهان تغییرات یا اصلاحات در سیستم های مدیریت مالی عامه شوند، بشمول تدارکات و پرداخت معاشات یا تطبیق قوانین و مقررات مبارزه با فساد اداری. این تقاضاها به آسانی میتوانند به دولت افغانستان ابلاغ گردند و از طریق کمکهای تخنیکی میشود که زمینه تطبیق اصلاحات را مهیا ساخت. گفتگوها در رابطه به افزایش سهم کمک های شامل بودجه موارد ذیل را میتوانند بازتاب دهند: (۱) سیستم مدیریت مالی عامه در افغانستان در مقایسه با سایر کشورهای کمتر توسعه یافته و شکننده، بهتر و پیشرفته تر است؛ (۲) فرصت های فساد همچنان در مصارف خارج بودجه نیز وجود دارد؛ (۳) شواهد زیادی از افغانستان و جوامع بین الملل وجود دارد که نشان میدهند تخصیص بیشتر کمکها از طریق بودجه هم کم هزینه است و هم تاثیر بیشتر بر اقتصاد محلی (چون اشتغالزایی و فرصتهای سکتور خصوصی) دارد.

جامعه جهانی باید شامل سازی کمک های بیشتر را در بودجه در صدر قرار دهد.

شکل ۲۰: کمک های شامل بودجه کم هزینه تر بوده و تاثیر بیشتر اقتصادی دارند

الف. بخش کمک ها که در داخل افغانستان به مصرف رسیده اند (به فیصدی)
ب. هزینه تدارکات اجناس و خدمات (به استثنای امور ساختمانی)، به فیصدی ارزش کل پروژه (پروژه های منتخب سرکسازی در افغانستان)

در برخی موارد، شرکای بین المللی ممکن با محدودیت هایی مواجه گردند اگر سهم کمک های شامل بودجه خود را ازدیاد ببخشند. در همچو موارد، باز هم مسئله اساسی و مهم اینست که کمک های خارج بودجه در راستای ایجاد فضای مالی مورد نیاز برای دولت - جهت تأمین سرمایه گذاری های لازم برای دستیابی به رشد برتر - ممد تمام شود. این امر از طریق هماهنگی نزدیک حکومت و شرکای بین المللی پیرامون پروژه های خارج بودجه میتواند تحقق بیپذیرد، طوریکه کمک ها فقط به آنعده برنامه ها تخصیص یابند که بطور ویژه در پلان های توسعه اقتصادی دولت منعکس یافته باشند.

سازگاری با اولویت های دولت شرط اساسی است

با توجه به منابع مالی محدود که دولت با آن سردچار است، تخصیص نادرست یا ضیاع منابع نمیتواند متحمل گردد. برای حکومت ضروری است که یک « برنامه سرمایه گذاری عامه » را، همراه با هزینه های تخمینی آن،

دولت باید همه مصارف را سازگار با اولویت های

که بتواند در راستای تطبیق یک استراتژی موفق رشد اقتصادی ممد تمام شود، طرح کند. تنظیم و سازگاری بخشیدن کمک های خارجی با اولویت های حکومت مستلزم این امر است که این اولویت ها بشکل واضح و درست بیان گردیده باشند، و استوار بر تحلیل دقیق باشند. در حالیکه چنین اقدامات نیازمندی به منابع مالی شامل بودجه را در کوتاه مدت از بین نمی برد، حکومت باید تمام گزینه های ممکن را به منظور افزایش فضای مالی دنبال کند و منابع را جهت تطبیق اولویت های سرمایه گذاری خویش در اختیار گیرد. این گزینه ها ممکن شامل موارد ذیل باشد:

- **بسیج بهتر عواید:** در حالیکه ساختار اقتصادی افغانستان چنین است که دستیابی به عواید بالقوه با یک سلسله محدودیتهای روبرو میگردد، باز هم امکانات برای بلند بردن نسبی عواید وجود دارد. تلاشها برای بهبود پرداخت مالیاتی (تمکین مالیاتی)، بشمول تطبیق کامل سیستم SIGTAS، باید ادامه پیدا یابند. حکومت باید فرصت هایی را برای تشویق پرداخت مالیات با ساده سازی روش مراحل پرداخت مالیات دنبال کند. در سطح کلی، تلاش ها برای بهبود زمینه کاروبار و ایجاد فضای اعتماد برای سکتور خصوصی میتواند سرمایه گذاری ها را به سطوح بالاتر تشویق کند و در نتیجه عواید ناشی از مالیات را بالا ببرد.
- **مدیریت هزینه های امنیتی:** هزینه فعلی سکتور امنیتی در یک مسیر غیر پایدار روان است، چنانکه فضای مالی حکومت را تحت فشار قرار داده و توانایی حکومت را در راستای برطرف سازی نیاز های انکشافی کاهش داده است. ایجاب میکند تا نحوه هزینه های امنیتی دقیق بررسی شوند و اقدامات مناسب جهت برگرداندن این مصارف در یک مسیر پایدار در دراز مدت اتخاذ گردند.
- **بهبود موثریت مصارف عامه:** سرمایه گذاری عامه باید بر یک برنامه ریزی دقیق و واقعگرایانه اقتصادی استوار باشد. برنامه های سرمایه گذاری، توأم با تشخیص واضح اولویت ها و تخمین هزینه های آن، طرح گردند. همچنان، ظرفیت مدیریت سرمایه گذاری های عامه بهبود یافته و تمرکز روی وزارتخانه ها و اداراتی قرار گیرد که برای رشد اقتصادی نقش کلیدی دارند.
- **اصلاحات حقوق بازنشتگی یا تقاعد:** در صورتیکه حقوق بازنشتگی تعدیل و اصلاح نشود، این سیستم سر از سال ۲۰۲۴ برای دولت هزینه مالی به بار خواهد آورد. اصلاح سیستم بازنشتگی در حال حاضر می تواند وجوه مالی معادل ۰,۷ درصد تولیدات ناخالص داخلی را در دسترس حکومت قرار دهد که بواسطه آن بتواند سرمایه گذاری هایی را که دارای اولویت انکشافی اند دنبال کند.

د. بخش ویژه ۲: شکنندگی و تحرک جمعیت در افغانستان

افغانستان در طی چندین دهه متحمل پیامد های نامطلوب مهاجرت های اجباری گردیده است، ازینرو دارای تعداد کثیری از پناهندگانی میباشد که تاکنون هیچ کشوری در جهان آنها را نپذیرفته است. برآورد ها نشان میدهد که به تعداد ۲,۵ میلیون پناهندگان مسجل افغان (دارای اسناد) در کشور های همسایه بسر میبرند، و ممکن به عین تعداد مهاجرین غیر مسجل (بدون اسناد) در کشور های ایران و پاکستان بسر ببرند. انتقالات داخلی نفوس یک معضله کوچک نبوده، بلکه به تعداد ۱,۲ میلیون بیجا شدگان داخلی به کمک های بشردوستانه نیاز دارند.

اوضاع وخیم سیاسی سبب رشد سریع گرایشهای مهاجرت در سالهای اخیر گردیده است. در این اواخر، کاهش فضای پناهندگی در میان جامعه جهانی و تغییرات در تعادل ژئوپولیتیک به سطح منطقه، هزاران مهاجر و پناهنده را ترغیب به عودت از پاکستان و قسماً از ایران و دیگر کشورها کرده است. در اوایل ماه سپتمبر ۲۰۱۶، تعداد عودت کنندگان تنها از پاکستان به ۹۸۰۰۰ برای مهاجرین با اسناد و ۱۳۵۰۰۰ برای مهاجرین بدون اسناد میرسید. توقع می رود که به تعداد ۴۰۰ هزار نفر الی ختم سال ۲۰۱۶ عودت نموده و به جمعیت روبه رشد بیجاشدگان داخلی بیوندند.

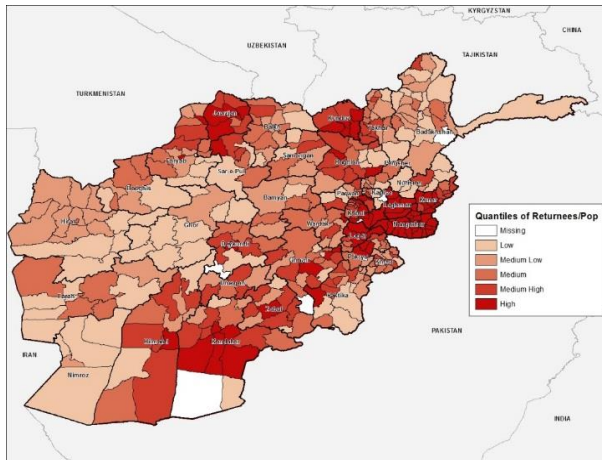
اکثر برگشتگان نیاز به کمک های بشردوستانه خواهند داشت، خصوصاً زمانیکه زمستان سرد در حال فرا رسیدن است و اکثر ایشان بدون منزل و یا پناهگاه مناسب میباشند. اما نیاز به تنظیم و رسیدگی به بیجاشدگان در یک شرایط دشوار اتفاق میافتد؛ در حالیکه اوضاع امنیتی متزلزل است، نبود یک سیستم موثر شبکه های مصئونیتی در کشور و کاهش شدید فعالیت های اقتصادی در سال های اخیر منجر به سه برابر شدن میزان بیکاری و کشانیدن اکثر افغانها به فقر گردیده است. برعلاوه، یک بخش عظیم نفوس فاقد دسترسی به خدمات ابتدایی عامه باقی میماند. علاوه بر این، هنوز هم یک کتله بزرگ نفوس از خدمات ابتدایی عامه بطور ناکافی برخوردار هستند. پیامد ها و خطرات ممکنه این تکان بزرگ نفوس بالای افغانستان از چه قرار خواهد بود؟ افغانستان در عرصه جذب و جا دادن دوباره این کتله بزرگ نفوس در شرایط امنیتی و اقتصادی کنونی، چگونه عمل خواهد کرد؟ کدام اولویت ها را دولت و جامعه جهانی باید روی دست گیرند؟

آموختن از تجارب گذشته

تاریخ افغانستان از سالهای دور بدینسو، شاهد مهاجرت های متداوم بین المللی بوده است. میلیون ها افغان پس از تجاوز شوروی سابق در سال ۱۹۷۹ از کشور فرار نمودند که این فرار بیشتر به کشور های ایران و پاکستان صورت گرفت. برخی ازین پناهجویان در اوایل دهه ۱۹۹۰، در اثر سختگیریهای شرایط پناهندگی در کشور های پناه دهنده، دوباره به وطن برگشتند، حالانکه جنگ های داخلی و ظهور طالبان باعث فرار مجدد مردم به کشور های همسایه

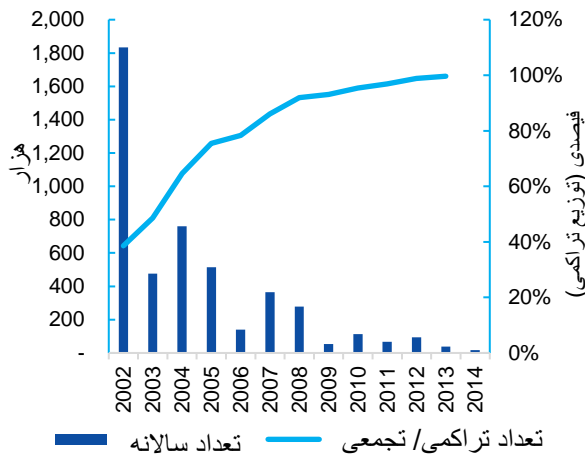
گردید. سرنگونی رژیم طالبان در سال ۲۰۰۱ آغاز یک موج بزرگ برگشت افغانها بود. در حدود ۲۰ فیصد مجموع نفوس فعلی افغانستان متشکل از جمعیت عودت کنندگان میباشد.

شکل ۲۲: سهم عودت کنندگان در سال ۲۰۰۷، به اساس ولسوالی

منبع: UNHCR، اداره مرکزی احصائیه

شکل ۲۱: عودت های کمک شده به افغانستان

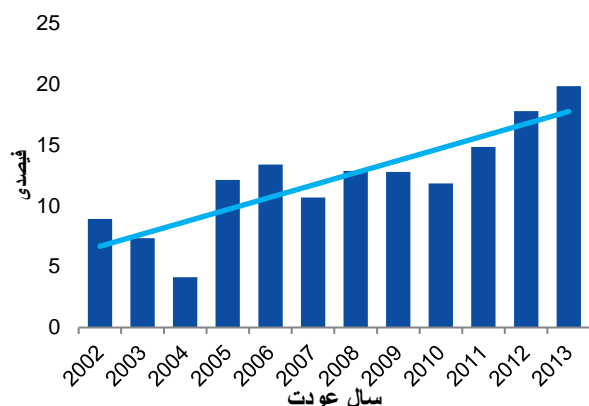

منبع: UNHCR

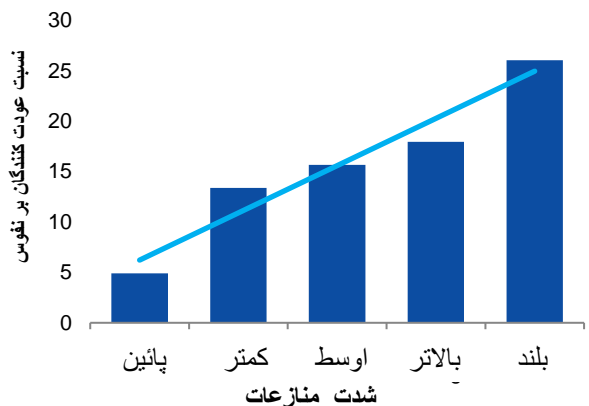
ازینکه بیجاشدگان بطور نا متناسب در زمانهای متفاوت به مکانهای متفاوت پراکنده شدند، معضله های بزرگ را فراروی ظرفیت جذب برخی از ولایات و ولسوالی ها ایجاد نمودند (شکل ۲۱ و ۲۲). در حالیکه تاثیر داخلی هجوم سرسام آور پناهجویان بالای ساحات مشخص و ظرفیت جادهی برای این پناهجویان مربوط به یک سلسله عوامل متفاوت میشود، این تکان ها باعث ایجاد رقابت بالای منابع شده و یا اینکه به عقده ها و نزاع های موجوده قبلی در برخی از ولسوالی ها میافزاید. در سال ۲۰۰۷ میلادی، ولایاتی که بیشترین هجوم عودت کنندگان را داشتند، دچار نا امنی های بیشتر گردیدند (شکل ۲۳).

با گذشت زمان، تشدید جنگ ها و اشباع ظرفیت جذب محلی نفوس باعث افزایش متداوم بیجاشدگی در میان جمعیت برگشتگان شده است. وقایع بیجا شدن در میان عودت کنندگان در سال ۲۰۱۳ به اندازه دو برابر بیشتر از وقایع بیجاشدن کسانی است که در سال ۲۰۰۲ عودت نموده بودند، با وصف این واقعیت که تعداد عودت کنندگان در سال ۲۰۰۲ تقریباً ۵۰ برابر عودت کنندگان سال ۲۰۱۳ بود (شکل ۲۴). افزایش در بیجاشدگی داخلی (نقل مکان داخلی جمعیت) نشان میدهد که ظرفیت جذب پذیرش بیجاشدگان عودت کننده قبلاً مشبوع شده است. هرگاه افزایش بیشتر در تعداد عودت کنندگان از خارج کشور صورت گیرد، امکان بیجا شدگی داخلی برای بار دیگر افزایش میدهد. خرابی متداوم اوضاع امنیتی و رکود اقتصادی ممکن معضله پذیرش نفوس جدید را تشدید بخشد.

شکل ۲۳: همبستگی میان برگشت و شدت منازعات در سطح ولسوالی ها، سال ۲۰۰۷
شکل ۲۴: سهم بیجا شدگان در میان عودت کنندگان (بیجاشدگان ثانوی)، به اساس سال عودت

منبع: محاسبات نویسنده براساس ۲۰۱۳-۱۴ ALCS

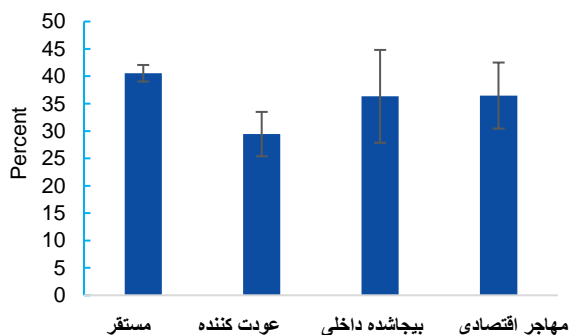

منبع: محاسبات نویسنده براساس ارقام UNHCR و SOICC-UNDSS

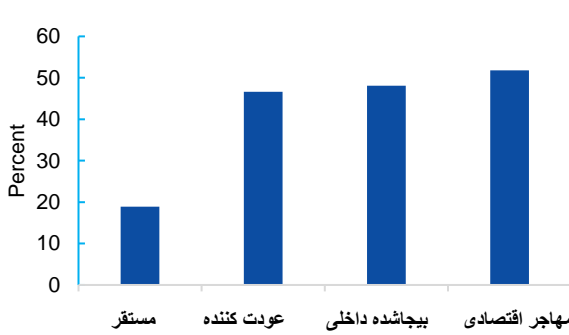
بیجا شدگان

صرف نظر از هر نوع انگیزه و عوامل، بیجاشدگی شهری شدن خانوارها را در پی دارد (شکل ۲۵). خانواده های بیجا شده داخلی و عودت کننده، عمدتاً در مراکز شهری مستقر می شوند و به گروه انبوهی از مهاجران اقتصادی می پیوندند. معمولاً ایشان روستاها را به هدف جستجوی شغل و وظیفه و دسترسی بهتر به خدمات صحتی و آموزشی ترک می کنند. به احتمال زیاد خانواده های بیجا شده داخلی و یا عودت کننده، نسبت به خانواده های که بیجا نمی شوند و یا به دلایل اقتصادی بیجا می شوند دارای رئیس خانواده باسواد میباشند، و این امر نشان دهنده این است که ممکن عودت کنندگان در دوران مهاجرت و پناهندگی به خدمات آموزشی بهتر دسترسی داشته بودند. در بازار کار، خانواده های بیجا شده داخلی در مقایسه با خانواده های ثابت دست پائین تر دریافت می کنند. در واقع، به احتمال زیاد رؤسای خانواده های بیجا شده داخلی یا بیکار اند و یا مصروف وظایف آسیب پذیر یا دارای وظایف کم عاید می باشند، و یا امکان دارد یکی از اعضای خانواده های عودت کننده در خارج از کشور مصروف کار و وظیفه بوده و با استفاده از شبکه های ایجاد شده در دوران پناهندگی، پول مصارف خانواده خویش را ارسال بکنند.

شکل ۲۵: میزان شهری شدن براساس وضعیت مهاجرت خانواده ها
شکل ۲۶: میزان فقر براساس وضعیت مهاجرت خانواده ها

یادداشت: میله عمودی نشاندهنده ۹۵ درصد فاصله اطمینان را نشان می دهد

منبع: محاسبات نویسنده براساس ۲۰۱۳-۱۴ ALCS

پدیده های فقر و آسیب پذیری در افغانستان بطور گسترده وجود دارند. صرف نظر از علل و انگیزه های آن، تحرک جمعیت با درجه های پائین فقر همبستگی دارد (شکل ۲۶). خانواده های عودت کننده به مقایسه خانواده های مستقر دارای نرخ پائینتر فقر میباشند، طوریکه نسبت فقر خانواده های عودت کننده ۲۹,۴ در صد و نسبت فقر خانواده های مستقر ۴۰,۵ در صد تعیین شده است. اگر چه این میزان پائین فقر را می توان به طور کامل به سطح سواد و شهر نشینی مرتبط دانست، به احتمال زیاد خانواده های پناهنده به مقایسه خانواده های مستقر دارای رئیس باسواد بوده و در شهر ها زندگی میکنند.

مدارک نشان میدهد که سطح نسبتاً بالای سواد و سرمایه انسانی از جمله عوامل تعیین کننده مزیت اجتماعی- اقتصادی خانواده های بیجا شده میباشد. علاوه بر این، صرف نظر از انگیزه ها و علل مهاجرت، خطر فقیر شدن خانواده های بیجا شده وابسته به همان عواملی است که جامعه را در سطح کل تهدید میکند. نزدیک به ۷۰ در صد جمعیت افغانستان که سن قانونی کار را تکمیل نموده اند، بی سواد می باشند. میزان بی سواد میان فقیر ترین بخش جمعیت به بالاترین سطح میرسد.

جنگ ها و تغییر مکان دوامدار نفوس مشکلات بیشتری را از ناحیه تراکم سرمایه انسانی ایجاد کرده است. مطالعات در مورد پناهندگان افغانستان در سال های ۲۰۱۳ و ۲۰۱۴ نشان میدهد که بیجا شدن در طول دهه های قبل از سقوط رژیم طالبان ارتباط مستقیم با نسبت سواد عودت کنندگان داشت. با وجود پیشرفت ها در طول دهه گذشته، عرضه و کیفیت خدمات آموزشی افغانستان در مقایسه به کشور های همسایه عقب مانده است. در نتیجه، به طور اوسط، افغان هاییکه در خارج از کشور متولد شده اند در مقایسه با افغان های هم سن و سال شان که از افغانستان بیجا نشده اند به تعلیم و تربیه بهتر دسترسی داشته اند. این قضیه بخصوص درباره عودت کنندگان که قبلاً برگشته اند بیشتر صدق می کند. از سوی دیگر، انتقالات داخلی نفوس ارتباط معکوس با تراکم سرمایه انسانی در اطفال دارد. بخصوص تحلیل های آماری نشان میدهد که اطفال بین سنین ۶ تا ۱۵ سال در خانواده های بیجا شده داخلی به اندازه ۸,۵ در صد کمتر شامل مکتب شده اند و این ضعف بخصوص در دو سال نخست به دلیل استقرار در مکان جدید شدیدتر میباشد.

پیشنهادات و توصیه ها

شواهد موجود نشان میدهد که « عوامل فشار » تعیین کننده های اصلی مهاجرت (بیجا شدن) هم در افغانستان و هم در خارج از افغانستان میباشد. بیجا شدگان محل زیست بعدی شان را بر اساس فرصت ها و معلومات در دسترس انتخاب می کنند، هر چند ترک محل اولی اغلباً یک ضرورت و یا مجبوریت میباشد.

با تحلیل دقیق بیجا شدگی و عودت در گذشته در افغانستان در می یابیم که تأثیرات بالقوه ناگوار افزایش نفوس بالای منابع محدود محلی فشار وارد می کند. با توجه به افزایش انتقالات ثانوی میان جمعیت بزرگ برگشتگان، به

نظر میرسد که ظرفیت جذب محلی بیش از حد اشباع شده است. افزایش تعداد عودت کنندگان از پاکستان، ایران و دیگر کشورها منجر به افزایش بیجا شدن ثانوی، بیکاری و بی ثباتی می گردد.

این وضعیت مستلزم اقدام **عملیاتی چندجانبه و هماهنگ** می باشد تا - با نزدیک شدن زمستان - از یک بحران ممکنه جلوگیری صورت گیرد. جامعه بین المللی باید به حمایت های خویش افزایش دهد تا از عودت داوطلبانه، مصئون، با اعزاز و مرحله به مرحله عودت کنندگان اطمینان حاصل گردد، زیرا تکان های جمعیتی تأثیرات بالقوه منفی را بالای کمک به نظامیان و غیر نظامیان و تشدید درگیری ها و نا امنی ها ایجاد میتواند بکند. صلح و ثبات در افغانستان نه تنها یک پیش نیاز برای توسعه این کشور است بلکه به سود جامعه جهانی نیز تمام می گردد. اگر یک کشور یا موسسه به تنهایی ظرفیت فراهم سازی کمک های موثر به بیجا شدگان افغانستان را ندارد، جامعه بین المللی میتواند در مجموع منابع را به کشور هایی مانند پاکستان و ایران که برای چندین دهه فشار بیجا شدگان را متحمل شده اند بسیج نماید. به همین ترتیب، جامعه بین المللی میتواند در مجموع از طریق توسعه معجزا های قانونی مهاجرت های اقتصادی موقت، و مدیریت موثر درخواست پناهندگی، افغانستان را در امر دفع بحران کنونی و چالش های ساختاری کمک کند.

ثانیاً، شواهد نشان میدهد که عوامل تعیین کننده خطرات فقر میان خانواده های بیجا شده همان عوامل تعیین کننده فقر میان جمعیت عمومی و عادی کشور است. با توجه به این که افغانستان فقر گسترده ای را تجربه می کند، و میزان فقر و تنگدستی میان خانواده های بیجا شده تفاوت چندانی با جمعیت عمومی و ثابت افغانستان ندارد، بهتر خواهد بود تا بجای « کتله های نفوس »، تمرکز روی « نیاز ها » صورت گیرد. با این رویکرد میتوان از روش دو گونه در برابر نفوس جلوگیری نمود، زیرا این روش چند پارچگی اجتماعی را ایجاد مینماید. این چنین رویکرد ها، بالاخص دولت و جامعه بین المللی را در راستای مدیریت بهتر بیجا شدگان کمک مینماید. از آنجا که فضای مالی برای مصارف اجتماعی بسیار اندک است، ادغام برنامه ها میتواند به **توسعه یک سیستم سراسری مسئولیت اجتماعی** کمک کند تا خانواده ها قادر به مقابله با خطر و کاهش علل بیجا شدگی گردند.

ثالثاً، محدود ساختن دامنه هر گونه پیامدهای ناگوار بیجا شدن بر سرمایه گذاری روی سرمایه بشری برای نسل های آینده در عطف توجه قرار گیرد. شواهد نشان می دهند که میزان پایین سرمایه بشری تنها عامل اصلی تعیین کننده خطر فقر بوده و اینکه خانواده هایی هم هستند که احتمالاً در تکان های منفی کودکان شان را از رفتن به مکاتب باز میدارند. در حالی که یک سیستم فراگیر مسئولیت اجتماعی می تواند همچو پیامد های منفی را کاهش دهد، اما چالش های اداری در ارتباط با اسناد برگشت به کشور و اسناد تعلیمی از خارج کشور، بالای جمعیت های متحرک و بیجا شده، تأثیرات نامتناسب منفی را بر جای می گذارد. افزون بر آن، با توجه به شایع شدن بیجا شدگی در افغانستان، باید به **برنامه های سواد مسلکی و رشد مهارت های فنی** اولویت داده شود. این برنامه ها میتواند برنامه هایی باشند که قابلیت انتقال بیشتر را داشته و امکانات بیشتر اقتصادی را برای بیجا شدگان فراهم سازند.

نهایتاً، شواهد نشان می‌دهد که مهاجرین به منظور جستجوی امنیت، وظایف، و خدمات بهتر، به مراکز شهری افغانستان رو می‌آورند. میزان بلند گرایش شهری شدن مستلزم مداخله سریع مقامات محلی است تا ظرفیت تهیه سرپناه و دسترسی به خدمات را بیشتر سازند. مقام‌های مرکز و ولایات باید بدانند که ادغام بیجا شدگان در ساحات شهری و نیمه شهری، در میان مدت یا دراز مدت، اجتناب ناپذیر است. این ادغام مستلزم برنامه ریزی دقیق میباشد تا از تراکم در ساحات شهری کاسته شود. این برنامه ریزی باید سرمایه گذاری های مناسب روی زیربنای مواصلاتی را در برگیرد تا دستیابی به خدمات و سطح حد اقل زندگی را فراهم نماید.

منبع:

محتویات این بخش برگرفته از گزارش مشترک بانک جهانی و کمیسیاری عالی سازمان ملل برای پناهندگان (UNHCR) تحت نام [Fragility and population movement in Afghanistan](#) تهیه شده که در ماه اکتوبر سال ۲۰۱۶ به نشر رسیده است

۱. برنامه گروه بانک جهانی در افغانستان تحت « سند راهبردی موقت » (Interim Strategy Note) برای سال‌های مالی ۲۰۱۲-۲۰۱۴ هدایت می‌گردد که بر سه موضوع متمرکز است: (الف) ایجاد مشروعیت و ظرفیت نهادها؛ (ب) ارائه خدمات عادلانه؛ (ج) رشد و اشتغال فراگیر. پروژه آماده‌سازی استراتژی بعدی برای بانک جهانی در افغانستان - که به نام « چارچوب مشارکت کشور » (Country Partnership Framework) یاد می‌گردد - راه‌اندازی شده است، و گزارش « شناسایی سیستماتیک کشور » (Systematic Country Diagnostic) که فرصت‌ها و چالش‌های انکشافی افغانستان را تشخیص داده و به چارچوب مذکور کمک می‌کند تهیه گردیده است.
۲. از سال ۲۰۰۲ بدینسو، سازمان بین‌المللی انکشافی (International Development Association) در مجموع ۳٫۶ میلیارد دالر امریکایی را بحیث کمک‌های بلاعوض (۸۶ فیصد) و اعتبارات دارای بازپرداخت (۱۴ فیصد) برای افغانستان تعهد کرده است. سی و هفت پروژه انکشافی و بازسازی اضطراری و چهار عملیه تعاون بودجه از قرار ماه سپتمبر ۲۰۱۶ تعهد شده است. علاوه بر این، صندوق بازسازی افغانستان (Afghanistan Reconstruction Trust Fund) در مجموع ۹٫۲ میلیارد دالر از ۳۴ تمویل‌کننده دریافت نموده، و ۴٫۲ میلیارد دالر را برای مصارف عادی دولت و ۴٫۴۵ میلیارد دالر را برای برنامه‌های سرمایه‌گذاری دولت تعهد کرده است. از قرار ماه سپتمبر ۲۰۱۶، برنامه‌های فعال IDA دارای ارزش ۱٫۲۷ میلیارد دالر بود، و برنامه‌های فعال صندوق بازسازی افغانستان دارای ارزش ۳٫۱ میلیارد دالر بود.
۳. این بانک همچنین مدیریت صندوق بازسازی افغانستان را برعهده دارد - که بزرگترین صندوق حمایتی مربوط به یک کشور از چندین تمویل‌کننده در گروپ بانک جهانی است. صندوق بازسازی افغانستان بر اساس یک استراتژی تأمین مالی سه‌ساله به حمایت مالی از افغانستان می‌پردازد. سازمان بین‌المللی انکشافی و صندوق بازسازی افغانستان در مجموع نزدیک به ۱ میلیارد دالر وجوه مالی بلاعوض را همه ساله به دولت افغانستان پرداخت می‌کنند (حدود ۱۵۰ میلیون دالر از سازمان بین‌المللی انکشافی و حدود ۸۰۰ تا ۹۰۰ میلیون دالر از صندوق سرمایه‌گذاری بازسازی افغانستان). صندوق بازسازی افغانستان یک ابزار کلیدی برای فراهم‌آوری وجوه تمویلی قابل پیش‌بینی و شفاف برای بودجه بوده و یک بستر خوب برای گفتگوها بین دولت و تمویل‌کنندگان در مورد پالیسی اقتصادی است.
۴. در سال مالی ۲۰۱۶، هیأت مدیره بانک جهانی « پروژه اتصال زمینی سلسله کوه‌های هندوکش » را با وجوه مالی ۲۵۰ میلیون دالر امریکایی، و افزایش وجوه مالی را برای دومین پروژه اصلاحات گمرکی و تسهیل تجارت به مبلغ ۲۱٫۵ میلیون دالر امریکایی منظور کرد. صندوق بازسازی افغانستان شش پروژه جدید دیگر را هم تأیید کرده است، از جمله ۸۳ میلیون دالر امریکایی برای پروژه بازسازی بند برق آبی نغلو، ۶ میلیون دالر امریکایی برای کمک‌های تخنیکی به شرکت برشنا، ۵۰ میلیون دالر امریکایی برای برنامه انکشاف تحصیلات عالی، ۴٫۹۵ میلیون دالر برای پروژه بهبود مدیریت اراضی، ۵ میلیون دالر برای پروژه حکومتمداری الکترونیکی (E-Governance)، و ۵ میلیون دالر برای پروژه کمک‌های تخنیکی به وزارت مالیه. افزایش وجوه مالی برای پروژه‌های موجود عبارتند از: ۴۱ میلیون دالر امریکایی برای پروژه دوم مدیریت مالی عامه، ۴۵ میلیون دالر امریکایی برای پروژه مدیریت آب در مزرعه، ۷۰ میلیون دالر برای پروژه احیا و توسعه آبیاری، ۹۰ میلیون دالر برای پروژه باغداری و مالداري، و ۵۷ میلیون دالر برای پروژه سوم همبستگی ملی. در سال مالی ۲۰۱۶ (تا ختم ماه جون)، مبلغ ۵۹۳ میلیون دالر امریکایی از طریق « درجه هزینه عادی » صندوق بازسازی افغانستان پرداخت شده است.
۵. بانک جهانی همچنان به مطالعات تحلیلی دقیق ادامه داده و تأکید زیاد بر گفتگوهای پالیسی‌ساز دارد. این فعالیت‌های غیرقرضه‌دهی در حمایت از سایر برنامه‌ها و پروژه‌های بانک جهانی صورت می‌گیرد و یک نقش مهم در اطلاع‌رسانی به دولت در مورد گزینه‌های استراتژیک و پیشبرد گفتگو میان دولت افغانستان و شرکای بین‌المللی آن ایفا کرده است. در سال مالی گذشته، کمیته عامل صندوق بازسازی افغانستان « برنامه مطالعه و تحلیل » را تأیید کرد که هدف آن حمایت از دستور کار اصلاحات دولت در زمینه پالیسی‌سازی و تصمیم‌گیری بود. این برنامه فرصت خوبی را برای معرفی راه‌های خلاقانه همکاری با دولت، پوهنتون‌ها و مؤسسات تحقیقاتی محلی برای معرفی تحلیل‌ها و به‌بار آوردن دانش فراهم می‌کند.

بانک جهانی، تحت این برنامه، به یک سلسله کارهای تحلیلی به منظور افزایش آگاهی نسبت به چالش‌های رشد اقتصادی و عوامل شکنندگی افغانستان پرداخته است. نتایج اولیه این تحلیل‌ها و مطالعات در کنفرانس بروکسل در مورد افغانستان، که در ماه اکتوبر ۲۰۱۶ برگزار گردید، ارائه شد.

۶. مجموع سرمایه‌گذاری‌های شرکت مالی بین‌المللی (International Finance Corporation) در افغانستان از سال مالی ۲۰۰۸ به این طرف بیش از دو برابر ازدیاد یافته است - از حدود ۵۸ میلیون دلار به ۱۳۵ میلیون دلار رسیده است. در حال حاضر، مجموع کارهای شرکت مالی بین‌المللی حدود ۵۴ میلیون دلار امریکایی بوده و شامل یک سرمایه‌گذاری در شبکه مخابراتی (روشن)، یک سرمایه‌گذاری در سکتور هتل (TPS)، و دو عملیات در بازارهای مالی است (اولین بانک قرضه‌های کوچک، و بانک بین‌المللی افغانستان). سرمایه‌گذاری‌های شرکت مالی بین‌المللی تأثیر متحول‌کننده (از نظر دسترسی به منابع مالی و انکشاف) مخصوصاً در سکتورهای تأمین مالی کوچک و مخابرات داشته است. برنامه خدمات مشوره‌دهی IFC به حمایت از برنامه‌های سرمایه‌گذاری در زمینه‌های دسترسی به منابع مالی، انکشاف ظرفیت شرکت‌های کوچک و اوسط (SMEs)، باغبانی/کاروبار زراعتی، و فضای سرمایه‌گذاری می‌پردازد. در حال حاضر، تمرکز خدمات مشوره‌دهی IFC بر بهبود فضای سرمایه‌گذاری از طریق اصلاحات در جوازدهی، جواز ساختمانی و دیگر ساحات که شاخص‌های کاروبار (Doing Business Indicators) را بهبود می‌بخشد می‌باشد. IFC همچنان بخش مقدماتی «برنامه روشنایی افغانستان» را آغاز نمود که هدف آن توسعه بخشیدن بازار برق بیرون از شبکه، و فراهم نمودن دسترسی ۱۸۰ هزار خانواده به منابع برق آفتابی می‌باشد. برعلاوه، IFC عرضه میوه‌جات تازه و خشک را، از طریق بهبود بخشیدن سازگاری با معیارهای بازارهای بین‌المللی و شامل ساختن دهاقین در زنجیره ارزش شرکت‌های ممتاز در عرصه تجارت محصولات زراعتی، افزایش بخشیده است. شرکت مالی بین‌المللی به جستجوی فرصت‌های جدید سرمایه‌گذاری و تعامل با بازیگران محلی به منظور حمایت از انکشاف سکتور خصوصی افغانستان، مخصوصاً در زمینه زیربنای، امور مالی و قرضه‌های کوچک، صنایع تولیدی، تجارت محصولات زراعتی و خدمات ادامه خواهد داد.

۷. سازمان تضمین سرمایه‌گذاری چندجانبه (Multilateral Investment Guarantee Agency) دارای سرمایه ناخالص ۱۵۴ میلیون دلار در افغانستان، که در حمایت از پروژه‌های مخابراتی و صنایع فرآوری زراعتی است، می‌باشد. این سازمان در سال ۲۰۱۳ «برنامه کشورهای شکننده و آسیب‌دیده از جنگ» را راه‌اندازی کرد که سرمایه‌گذاری این سازمان در افغانستان را تقویت می‌کند. MIGA در حال حاضر سه پروژه را در افغانستان حمایت می‌کند، که یکی از آنها به‌طور مشترک با IFC در بخش مخابرات (حمایت از اپراتور مخابراتی MTN) صورت می‌گیرد. دو عملیات دیگر مختص MIGA شامل پروژه‌های تولید محصولات لبنی و محصولات کشمیره می‌شود.

متن زیر، بدون هیچ تعدیل، از سند «جلوه‌هایی از پیشرفت‌ها» نقل گردیده است. این سند توسط حکومت وحدت ملی برای ارائه در «جلسه مقامات ارشد» که به تاریخ ۵ سپتامبر ۲۰۱۵ در کابل برگزار گردیده بود تهیه شده بود، و متعاقباً در ماه سپتامبر ۲۰۱۶ با معلومات تازه بروزگذاری گردیده است.

حکومت وحدت ملی جلوه‌هایی از پیشرفت‌ها سپتامبر ۲۰۱۶

مقدمه :

حکومت وحدت ملی نخستین سند «جلوه‌هایی از پیشرفت‌ها» را به جلسه مقامات ارشد که به تاریخ ۵ ماه سپتامبر سال ۲۰۱۶ در کابل برگزار گردید، تقدیم نمود. از آن زمان تا کنون، حکومت به تطبیق اصلاحات و بهبود فراهم سازی خدمات، مبارزه با فساد و معرفی نسل جدید اداره حکومتی در پاسخ به نیازهای انکشافی ملت افغانستان، پرداخته است.

دست آورد های برجسته حکومت در سال گذشته قرارذیل اند:

ثبات سیاسی و پیشرفت در همکاری های منطقه‌ای

۱. **خط لوله گاز طبیعی ترکمنستان - افغانستان - پاکستان - هند (تاپی)** : کارتعمیراتی این پروژه در ترکمنستان به تاریخ ۱۳ دسمبر سال ۲۰۱۵ آغاز گردید و انتظار می رود که این خط لوله در سال ۲۰۱۹ عملیاتی شده و فعال گردد. پروژه تاپی فرصتی را برای همکاری منطقه‌ای با مقیاس بی سابقه مهیا ساخته و اقتصاد های این چهار کشور را با هم مرتبط می سازد. هدف اعمار این خط لوله صادر نمودن و انتقال ۳۳ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی به طور سالانه در مسیر ۱۸۰۰ کیلومتری میان کشور های ترکمنستان، افغانستان، پاکستان و هند است.
۲. افغانستان، هند و ایران توافقنامه **بندر چابهار** را به تاریخ ۲۴ می سال ۲۰۱۶ امضا کردند. این پروژه یک دهلیز حمل و نقل و بازرگانی را از طریق افغانستان اعمار می کند که می تواند زمان و هزینه تجارت و داد و ستد با آسیای مرکزی و اروپا را نصف نماید.
۳. پروژه **TAP500**، برق را از طریق افغانستان به پاکستان انتقال می دهد. تفاهمنامه سه جانبه پروژه انتقال برق KV-500 به تاریخ ۱۳ دسمبر سال ۲۰۱۵ در شهر ماری ترکمنستان امضا گردید، و سه طرف نخستین جلسه شان را به تاریخ ۱۲ ماه اپریل ۲۰۱۶ در اسلام آباد برگزار کردند. بانک انکشاف آسیایی سکرتریت این پروژه را تاسیس خواهد کرد و مساعدت های فنی به شمول سنجش پروژه، مطالعه عملی بودن، طراحی فنی و دیگر آمادگی ها و تدارکات پروژه را، فراهم خواهد نمود.
۴. پروژه **CASA-1000** در ماه می ۲۰۱۶ افتتاح گردید و توقع می رود که تا پایان سال ۲۰۱۸ تکمیل گردد. پروژه CASA-1000 نیروی برق را میان جمهوری قیرغیزستان و تاجکستان (۴۷۷ کیلومتر) و از تاجکستان به افغانستان و پاکستان (۷۵۰ کیلومتر) انتقال می دهد.

۵. برای نخستین بار در تاریخ روابط میان چین و افغانستان، یک خط راه آهن برای انتقال کالای تجارتي میان کشور به تاریخ ۲۵ اگست سال ۲۰۱۵، افتتاح گردید. یک قطار از منطقه نان تونگ در شرق ایالت جیانگ سوی چین به تاریخ ۲۵ اگست ۲۰۱۶ حرکت کرد و ۸۴ کانتینر کالای تجارتي را به افغانستان انتقال داد. سفر قطار در این مسیر معمولاً ۱۵ روز را در بر می گیرد و این مسیر از کوتل الاتاو قزاقستان و ازبکستان گذشته و به بندر حیرتان در شمال افغانستان می انجامد. قرار است که در چارچوب برنامه "کمر بند- جاده" چین برای بهبود راه های مواصلاتی حمل و انتقالات کالاها در آسیا، همراه دو قطار از چین به افغانستان سفر نماید. این قطارها اقلام صادراتی افغانستان به شمول مرمز، زعفران و میوه های خشک را به چین منتقل می کنند.

مبارزه با فساد اداری، حکومت داری، حاکمیت قانون و حقوق بشر

۱. مرکز عدلی و قضایی مبارزه با فساد اداری در ماه جون ۲۰۱۶ افتتاح گردیده و عملاً به کارش آغاز کرده است. این مرکز بیشتر از ۲۰ قضیه به شمول برخی قضایایی را که مقامات عالی رتبه حکومت در آن ها دست دارند، تحت بررسی دارد.
۲. یک مرکز واحد صدور جواز های ساختمانی در شاروالی کابل افتتاح گردیده است. این امر پروسیجرهای اداری را ساده ساخته، خدمات را معیاری نموده و کارآیی در ارائه خدمات را افزایش می دهد.
۳. کمیته ملی تدارکات ۱۲۵۰ قرارداد به ارزش ۱۵۵ میلیارد افغانی (۲,۳ میلیارد دالر امریکایی) را منظور نموده است. بیشتر از ۱۵ میلیارد افغانی (۲۲۴ میلیون دالر امریکایی) با منظوری این قرار داد ها، صرفه جویی شده است. ۷۱ شرکت در فهرست سیاه قرار گرفته که ۷۰ شرکت از آنها بخاطر نقض قوانین نافذه به اداره لوی سارنوالی معرفی گردیده اند. ۲۵ شرکت دیگر تحت پروسه لغو جواز قرار دارند. بیشتر از ۱۵۰ میلیون افغانی در قالب ضمانت نامه های مناقصه/مزایده و ضمانت نامه های اجرایی کسب شده و به حساب عایدات دولت افزود گردیده است.
۴. در مجموع، ۹۴,۷ درصد مقامات حکومتی به شمول رئیس اجرائیه حکومت وحدت ملی، مطابق ماده ۱۵۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان، دارایی های شان را اعلام و ثبت کرده اند. حکومت میخواهد که دامنه اعلام و ثبت دارایی ها مقامات ارشد مالیاتی، گمرکی و عواید را نیز پوشش بدهد.
۵. وزارت معارف کشور از طریق سیستم رد یابی ثبت و حاضری معلمان، به مشکل "معلمان خیالی" رسیدگی نموده است.
۶. شورای عالی حکومت داری، حاکمیت قانون و مبارزه با فساد اداری، یکی از دو شورایی که در راس آنها رئیس جمهور غنی قرار دارد، برای نخستین بار در ۲۸ ماه جولای تدویر جلسه نمود.
۷. در اداره لوی سارنوالی، سارنوالی اختصاصی منع خشونت علیه زن ایجاد گردیده و یک سارنوال زن در راس آن قرار دارد.
۸. شاخص آزادی مطبوعات در جهان افغانستان بالاتر از کشورهای همسایه رتبه بندی کرده و آن را در میان بهترین ۴ کشور از ۱۳ کشور جنوب و مرکز آسیا قرار داده است.

اصلاحات حقوقی و تدابیر مبارزه با فساد اداری در حال رشد اند

۱. سکتور عدلی و قضایی در حال احیا شدن است. بیشتر از ۶۰۰ قاضی تبدیل شده اند. پاسپورت های بیشتر از ۱۰۰ مقام شهرکابل به اتهام فساد اداری مصادره شده و در همین حال تحقیقات در مورد فساد در شاروالی در حال آماده شدن هستند.

۲. وزارت امور داخله یک سیستم تنظیم معلومات منابع بشری کمپیوتری را معرفی کرده است که با استفاده از کارت های هویت بایومتریک و بانکداری الکترونیکی قادر به تشخیص و دستگیری کارمندان " خیالی " می باشد.
۳. اداره مستقل اراضی افغانستان ۳۰ هزار جریب (۶۰۰۰ هکتار) زمین غصب شده را در سال ۲۰۱۶ پس گرفته است.

احیای پایداری مالی، و تمامیت امور مالی عامه و بانکداری تجارتي

۱. به تاریخ ۲۰ ماه جولای، هیئت اجرائیوی صندوق بین المللی پول، برنامه سه ساله « تسهیلات اعتباری » را منظور کرد. این توافق نامه پس از آن به میان آمد که برنامه موقتی نه ماهه ایشان به طور موفقانه در ماه اپریل سال ۲۰۱۶ تکمیل گردید. برنامه تسهیلات اعتباری اصلاحات در مدیریت مالی، بانکداری، تصدی های دولتی و آمار اقتصادی را پوشش می دهد.
۲. وزارت مالیه ۸۱,۷۰ میلیارد افغانی (۱,۲ میلیارد دالرامریکایی) را در نخستین ربع سال مالی جاری (۲۰۱۶-۲۰۱۷) جمع آوری نموده است، که از هدف تعیین شده توسط صندوق بین المللی ۷ درصد یا ۵,۳۰ میلیارد (۷۹ ملیون دالرامریکایی) فراتر رفته است. این رقم افزایش ۲۸,۶۸ میلیاردی (۳۹۸ ملیون دالرامریکایی) یا ۴۸ درصد را نسبت به همین ربع در سال گذشته نشان می دهد.
۳. سیستم جدید پرداخت الکترونیکی به وسیله ریاست گمرکات و دافغانستان بانک معرفی گردید که به بازرگانان اجازه می دهد که محصولات گمرکی شان را به شکل الکترونیکی پرداخت نمایند. سیستم پرداخت الکترونیکی جمع آوری محصولات گمرکی را اتومات ساخته، خروج کالا از گمرکات را تسریع بخشیده و یک روش بسیار خوب برای مدیریت گمرکات مدرن و عصری، پنداشته می شود.
۴. مودل سیستم الکترونیکی داده های گمرکی (ASYCUDA) در حال حاضر در ۹۸ درصد گمرکات کشور، فعال شده است.
۵. سیستم مدیریت مالیاتی معیاری و یک پارچه (SIGTAS) یک سیستم دیتابیس مدیریت مالیاتی کمپیوتری است که توسط ریاست عمومی عواید معرفی شده و برای ثبت و راجستر مالیات دهندگان، اتومات سازی پروسه، ساده سازی پروسه جمع آوری مالیات، معیاری سازی پروسیجرها، محاسبه دقیق مالیات، تجزیه و تحلیل داده های عایداتی، گزارش دهی به موقع و دقیق، امنیت و یکپارچگی داده های عایداتی، مورد استفاده قرار می گیرد. با تطبیق کامل آن، فساد در پروسه پرداخت مالیات به شکل قابل ملاحظه ای کاهش خواهد یافت و این امر شفافیت در پروسه جمع آوری مالیات را به وجود خواهد آورد. این سیستم در حال حاضر در ریاست مالیه دهندگان بزرگ، ریاست مالیه دهندگان متوسط و ریاست مالیه دهندگان کوچک در کابل تطبیق می گردد.
۶. مطابق فرمان شماره ۳۳۴ مورخ ۲۶ / ۲ / ۱۳۹۴ ریاست جمهوری، یک کمیته برای جمع آوری بدهی ها و دیون سوخته بانک ها ایجاد گردیده است. این کمیته باریاست وزیرمالیه، درنخستین جلسه اش، یک طرزالعمل را برای جمع آوری دیون سوخته، توسعه و ایجاد کرد . پس از منظوری این طرز العمل، دوسیه هر قرضدار و مدیون دافغانستان بانک و پشتی تجارتي بانک مرور گردید و تصمیمات برای دریافت این دیون، اتخاذ گردیدند. مبلغ ۱,۳۵ ملیون دالر از دیون سوخته پشتی بانک و مبلغ ۱,۹۲ ملیون دالراز دیون سوخته بانک ملی افغانستان، جمع آوری گردیده است.

اصلاحات برنامه ریزی و مدیریت انکشاف

۱. تمویل کنندگان و حکومت بالای یک مقیاس رده بندی معیاری برای قراردادی های شامل بودجه و خارج بودجه توافق کرده اند تا فرصت های مساوی برای همه فراهم گردد. تطبیق این مقیاس جریان دارد.

۲. حکومت همه معیارهای عملکرد برای کسب حمایت مبتنی بر بودجه از جانب صندوق بین المللی پول، بانک جهانی و USAID پوره کرده و برای عملکرد خوب از "برنامه مشوق" بانک جهانی پاداش دریافت نموده است.

۳. نخستین دور مرور عملکرد نقشه راه اصلاحات امور مالی دولت در ماه اگست ۲۰۱۶ تکمیل گردید.

فراگیری اجتماعی و تامین حقوق توسعه اتباع

۱. یکی از راه هایی که حکومت افغانستان تعهد خودش به توانمند سازی زنان را نشان می دهد، انتصاب مقامات شایسته و واجد شرایط اناث به بست های کلیدی می باشد. اکنون نسبت به هر زمان دیگر در تاریخ افغانستان، زنان بیشتری در پست های دولتی گماشته شده اند. سه وزیر زن، نه معین وزیر زن، یک والی زن، یک معاون لوی سارنوالی زن، نخستین معاون رئیس شورای عالی صلح زن دو عضو شورای صلح زن در کشور منصوب شده اند. زنان همچنان در گفتگو های صلح بخشی از تیم مذاکره کنندگان را تشکیل می دهند. بر علاوه، سه بانو به کشور های اندونزی، ناروی و سویس به عنوان سفیر موظف شده اند.

۲. یک تفاهمنامه برای آغاز برنامه آسان خدمت که مرکز فراهم سازی خدمات عامه به شکل سریع، آسان و شفاف می باشد، با جمهوری آذربایجان، امضا گردیده است. مرکز کابل تاسیس گردیده و به زودی برای مردم دسترسی ۲۱ نوع خدمت به شمول صدور تذکره، نکاح خط، لایسنس رانندگی، جواز سیر موتر و غیره را فراهم خواهد کرد.

۳. نخست مرحله برنامه کار برای صلح به شکل موفقانه تکمیل گردید، بیشتر از ۷۰ میلیون دالرامریکایی توزیع شد و ۲,۶ میلیون روز کاری برای افراد در مناطق فقیر نشین، ایجاد گردید.

۴. پروگرام وجه انکشافی نقدی حفظ و مراقبت به تاریخ ۱۷ نومبر ۲۰۱۵ توسط جلالمتآب رئیس جمهور افتتاح گردید. در مرحله آزمایشی (دسمبر الی جولای) ۳۱ میلیون دالر امریکایی در ۳۸۰۰ محل توزیع گردیده و باعث ایجاد ۴ میلیون روز کاری شده است. ۹۰ درصد کاراصلی این پروژه تکمیل شده است. برنامه همبستگی ملی در حال تطبیق این پروگرام با تمویل مالی ۱۰ میلیون دالری ایتالیا در ۱۳۶۴ محل و ایجاد ۱,۳ میلیون روز کاری و همچنان تطبیق این پروگرام با تمویل مالی بیشتر از ۴۲ میلیون دالری امریکا/بریتانیا در ۶۲۹۷ محل با شش میلیون روز کاری، می باشد. این پروگرام در حفظ و مراقبت زیربنای ساحوی و قریه جات به شمول سرکت و کانال ها و کاریز های آبیاری، کمک می نماید.

۵. یک برنامه سراسری پیمایش (سروی)، ثبت و فراهم سازی اسناد ملکیت برای خانه های غیر پلانی شهری در پنج شهر بزرگ کشور، آغاز گردید. بیشتر از ۶۰۰۰ خانه در ولایت های هرات، جلال آباد، کندهار، مزار شریف، بامیان و کابل، نقشه شده و برای صدور قباله در حال ثبت و راجستر هستند.

۶. حکومت ۲۲ بند کوچک و متوسط آبیاری را برای افزایش تولیدات زراعتی زارعان کوچک، اعمار می نماید؛ اعمار شش بند آن به داوطلبی گذاشته شده است.

۷. صندوق وجهی فرهنگی و برنامه ملی فرهنگ و صنایع خلاق با سهم اولیه ۷۵۰ هزار دالری دولت، ایجاد گردید.

۸. تقریباً ۶۱ میلیون دالر از طریق صندوق وجهی انکشاف زراعت، به ۳۱ هزار دهقان به طور قرضه فراهم گردیده است.

۹. بازسازی ۱۹۵۳ کیلومتر تاسیسات زیربنایی آبیاری منجر به افزایش منابع آبی برای بیشتر از ۴۸۹ هزار هکتار زمین زراعتی، گردیده است.

۱۰. نخستین سروی صحت و دموگرافی ملی معلومات خط مبنایی جدید را در رابطه با تعلیم و تربیه، صحت مادر و کودک، باروری، واکسیناسیون، مالاریا و ایدز، فراهم نمود.
۱۱. ۹۷۰ هزار شاگرد در سال ۱۳۹۴ جدیداً شامل مکاتب گردیده اند. مجموع شاگردان صنوف اول الی چهاردهم اکنون به ۹,۴ میلیون بالغ می گردد که ۳۹,۳ درصد آن را شاگردان انات تشکیل می دهد. ۱۹۵ مکتب نیز در همین دوران تاسیس گردیده اند. تعداد مجموعی مکاتب در افغانستان در حال حاضر به تقریباً ۱۶۸۰۰ مکتب بالغ می شود. به تعداد ۲۰۳۵۳۵ معلم مشغول به فعالیت می باشند. در سال ۱۳۹۴ به تعداد ۲۲ میلیون جلد کتاب درسی چاپ و توزیع گردیده است.
۱۲. در جریان سال ۱۳۹۴ برای ۵۸ میلیون نفر خدمات صحتی فراهم گردیده است که نسبت به سال گذشته این رقم سه میلیون افزایش داشته است. کارمندان صحتی همچنان برای زنان ۱,۲ میلیون مورد خدمت قبل از تولد و ۷ میلیون خدمت زایمان را فراهم نموده اند که افزایش قابل ملاحظه ای را نسبت به سال گذشته نشان می دهد.

رشد سکتور خصوصی

۱. از زمانیکه افغانستان در سال ۲۰۱۵ به سازمان تجارت جهانی پیوسته است، صادرات بالغ بر ۵۷۰ میلیون دالر امریکایی شده که از سال ۲۰۱۳ تاکنون ۱۵۰ میلیون دالر افزایش را نشان می دهد.
۲. بند سلما در ماه جون ۲۰۱۶ توسط محمد اشرف غنی رئیس جمهور افغانستان و نریندرا مودی نخست وزیر هند افتتاح گردید. این بند ۴۲ میگاووات برق برای ۴۰۰۰۰ خانواده روستایی تولید کرده و ۸۰ هزار هکتار زمین زراعتی متعلق به ۵۰ هزار خانواده را آبیاری کرده و نیروی برق را به شهر هرات فراهم می نماید.
۳. تقریباً ۲۸ هکتار زمین به ارزش ۳۵ میلیون دالر امریکایی به گروه کمپنی های الکوزی فروخته شده است. شش کارخانه بالای این زمین ها اعمار خواهد شد و ۱۷۰۰ نفر به شکل مستقیم در این کارخانه ها به کار مشغول خواهند بود. این برنامه هزاران شغل غیرمستقیم را نیز ایجاد خواهد کرد.
۴. قانون مشارکت های عمومی-خصوصی به وسیله کابینه منظور گردیده است.
۵. اولویت های سکتور خصوصی به وسیله اتاق های تجارت و صنایع افغانستان شناسایی گردیده و ۱۱ کمیته دولتی به منظور رسیدگی و تعقیب این اولویت های ایجاد گردیده اند.
۶. سرمایه گذاری خارجی از ۵۱ میلیارد دالر امریکایی به ۱۷۰ میلیارد دالر امریکایی در سال ۲۰۱۵ افزایش یافته است.
۷. حکومت افغانستان قانون جدید بانکداری را نافذ ساخته و نظارت بر سکتور بانکداری را تقویت نموده است.
۸. تاجران مرد و زن افغان به بازارهای منطقوی و جهانی راه یافته و به ارزش ۷۹,۵ میلیون دالر امریکایی میوه، خشکبار و کشمیره صادر نموده اند.
۹. دسترسی شرکت ها و تولید کنندگان و دهقانان منجر به فروش اضافی ۳۲۵ میلیون دالری گردیده است.
۱۰. نصب توربین ۲ بند کجکی تکمیل گردیده است.
۱۱. اداره و مراقبت از فابریکه برق حرارتی تره خیل به سکتور خصوصی واگذار گردیده است.
۱۲. قرارداد اعمار فابریکه برق آفتابی کندهار صادر گردیده که نخستین سرمایه گذاری کلان سکتور خصوصی در تاسیسات زیربنایی تولید نیروی برق می باشد.

۱۳. فابریکه تولید سمنت جبل السراج با هزینه ۷۵ میلیون افغانی از بودجه دولت بازسازی گردید و در ماه اپریل به فعالیت آغاز نمود. این فابریکه ۱۰۰ تن سمنت را در ظرف ۲۴ ساعت و ۲۵۰۰ تن سمنت را به طور سالانه، تولید می نماید. حدود ۱۲۰ نفر در این کارخانه کار می کنند و ۵۰۰۰ نفر به طور غیرمستقیم از فرصت کاری ایجاد شده، بهره می شوند.
۱۴. کار ساخت، نصب و ممتناژ فابریکه تصفیه گاز شبرغان تکمیل و این فابریکه در سال ۲۰۱۶ افتتاح گردید. این کارخانه ظرفیت تصفیه ۹۵۰ هزار متر مکعب گاز در روز را دارا می باشد.
۱۵. شورای عالی اقتصاد « پالیسی دسترسی آزاد » را به تاریخ ۲۸ اگست ۲۰۱۶ منظور کرد که برای همه سرمایه گذاران بخش مخابرات دسترسی به شبکه فایبرنوری را فراهم می سازد یا به آنها اجازه می دهد که خود شان شبکه ایجاد کنند؛ این امر انحصار افغان تیلی کام را می شکند. با این کار فرصت های مساوی در انکشاف سکتور مخابرات ایجاد می شود، قیمت انترنت پایین می آید، سرعت انترنت بالا می رود و پیش شرط تبدیل نمودن افغانستان به چارراه ترانزیت داده ها می باشد.
۱۶. پروژه رهایشی خواجه رواش به تاریخ ۲ سپتمبر ۲۰۱۶ افتتاح گردید. این پروژه ظرف ۴ سال با هزینه ۶,۳ میلیارد افغانی که معادل ۹۴,۳ میلیون دالر است، تکمیل گردید. این پروژه در ساحه ۴۰ هکتار تطبیق گردیده و شامل ۷۸ بلاک رهایشی و ۲۰۱۴ آپارتمان می باشد. هزینه ساخت این پروژه از طریق برنامه اخذ پول پیشکی از مردم و همکاری وزارت انکشاف شهری و خانه سازی، تمویل گردیده است.

جدول ضمیمه ۱: شاخص های منتخب اقتصادی

۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	
							سطح درآمد ملی
							تولید ناخالص داخلی اسمی (مليارد افغانی)/۱
۱،۶۵۱	۱،۵۲۰	۱،۴۰۳	۱،۳۰۰	۱،۲۰۵	۱،۱۵۱	۱،۱۳۳	تولید ناخالص داخلی اسمی (مليارد دالر امریکایی)/۱
۲۲،۶	۲۱،۳	۲۰،۲	۱۹،۲	۱۹،۶	۲۰	۲۰،۵	درآمد سرانه (دالر امریکایی)
۶۳۰	۶۱۲	۶۰۸	۶۱۱	۶۲۰	۶۳۲	۶۴۳	نفوس (میلیون نفر)
۳۵،۷	۳۴،۹	۳۴،۲	۳۳،۴	۳۲،۵	۳۱،۶	۳۰،۷	
							اقتصاد حقیقی (رشد به فیصدی)
							رشد تولید ناخالص داخلی حقیقی/۱
۳،۶	۳	۱،۸	۱،۲	۰،۸	۱،۳	۳،۷	زراعت
۱،۵	۳،۵	۲،۵	-۰،۵	-۵،۷	-۰،۱	۰	صنعت
۳،۵	۳	۲،۲	۲	۴،۱	۲،۴	۳،۱	خدمات
۴،۳	۲،۹	۱،۴	۱،۴	۱،۶	۲،۲	۵،۳	خلای تولید (فیصدی تولید ناخالص داخلی بالقوه)
-۶،۲	-۶	-۵،۶	-۳،۸	-۱	۱،۷	۶،۴	
							ترکیب تولید ناخالص داخلی (فیصد)
۲۲،۵	۲۲،۵	۲۲،۴	۲۲،۳	۲۱،۷	۲۳،۵	۲۳،۹	زراعت
۲۳،۵	۲۳،۵	۲۳،۵	۲۳،۵	۲۳،۳	۲۲،۳	۲۱،۲	صنعت
۵۴	۵۴	۵۴،۱	۵۴،۲	۵۵	۵۴،۲	۵۵	خدمات
							قیمت ها (٪ تغییر فیصدی ۱۲ ماهه)
۵	۵	۵	۵،۵	-۱،۵	۴،۶	۷،۴	تورم قیمت های مواد مصرفی (اوسط دوره)
..	۴،۴	-۱،۳	۲،۴	۷	تورم اصلی (به استثنای تیل و غله جات، اوسط زمانی)
..	۶،۵	۰،۲	۱،۴	۷،۳	تورم قیمت های مواد مصرفی (پایان دوره)
							سکتور خارجی (٪ تولید ناخالص داخلی، مگر اینکه بگونه دیگر بیان شده باشد)
۱،۰۵۹	۸۸۸	۷۶۹	۶۸۷	۶۶۷	۷۸۳	۷۲۹	صادرات کالا (میلیون دالر امریکایی) / ۲
۹،۳۱۰	۸،۵۶۶	۸،۲۶۲	۷،۹۸۶	۷،۸۶۷	۸،۷۱۱	۹،۲۴۴	واردات کالا (میلیون دالر امریکایی) / ۳
-۳۶،۶	-۳۶،۲	-۳۷،۵	-۳۸،۷	-۳۶،۷	-۳۹،۶	-۴۱،۶	بیان تجارتی
۳۱،۲	۳۲،۹	۳۵،۶	۴۰	۳۸،۲	۳۷،۹	۴۲،۵	انتقالات جاری خالص
۱،۲	۲،۸	۳،۶	۴،۵	۵،۴	۸	۷،۴	بیان حساب جاری
۷۸۰۰	۷۷۰۰	۷۶۰۰	۷۵۰۰	۶۸۶۴	۷،۳۶۰	۷،۴۴۷	ذخایر ارزی ناخالص (میلیون دالر امریکایی)
۸،۲	۸،۶	۹،۲	۹،۵	۹	۹،۸	۷،۸	ذخایر ارزی ناخالص (ماه واردات)
۶۱	۶،۳	۶،۶	۶،۶	۶،۳	۶،۵	۶،۷	قرضه خارجی / ۴
..	۶۷،۸	۶۱،۴	۵۷،۴	۵۵،۴	نرخ مبادله (افغانی/دالر امریکایی، اوسط دوره)
..	۶۷	۶۸،۱	۵۸،۱	۵۶،۶	نرخ مبادله (افغانی/دالر امریکایی، پایان دوره)
..	۹۲،۵	۹۸،۵	۱۰۳،۴	۱۰۳،۵	نرخ مبادله حقیقی / ۵
							شاخص های پولی و مالی (٪ تولید ناخالص داخلی)
۳۶،۹	۳۶،۳	۳۵،۸	۳۵،۱	۳۴،۴	۳۴،۹	۳۳	پول گسترده (M۲)
۱۹،۵	۱۸،۴	۱۷،۸	۱۷،۲	۱۷،۵	۱۷،۷	۱۷،۶	مجموع سپرده ها
..	۷۱،۵	۶۶	۶۸	سهم سپرده های دالری (٪)
۶،۸	۵،۸	۵	۴،۲	۳،۹	۳،۸	۴،۲	قرضه به سکتور خصوصی، بانک های تجارتی
۳۴،۹	۳۱،۵	۲۸،۱	۲۴،۴	۲۲،۲	۲۱،۶	۲۳،۷	نسبت قرضه به سپرده (٪)

یادداشت ها: سال ها به سال مالی افغانستان - یعنی از جدی الی قوس (مطابق تقویم میلادی) - مطابقت دارند.

۱/ ارقام محاسبات ملی با حذف ارزش افزوده تریاک است. ارقام محاسبات ملی که از جانب اداره مرکزی احصائیه برای سالهای هجری شمسی به نشر رسیده اند برای تقویم میلادی تخمین گردیده اند.

گزارش اقتصادی افغانستان

۲/ به استثنای فروش کالا به افراد غیر ساکن در کشور. ۳/ شامل تجارت غیر رسمی یا قاچاق تخمینی.
 ۴/ شامل تعهد به معافیت قرضه است با آنکه اگر تحقق هم نیافته باشد؛ به استثنای قرضه فدراسیون روسیه.
 ۵/ کاهش در شاخص به معنی کاهش در ارزش نرخ مبادله حقیقی است. بر اساس بسته موزون اسعار ۹ کشور بزرگ شریک تجاری افغانستان محاسبه گردیده: پاکستان، ایران، هندوستان، حوزه یورو، روسیه، امارات متحده عربی، ترکیه و چین. وزن دالر امریکایی وزن متباقی سهم تجاری است. ربع دوم ۲۰۱۵

منابع: اداره مرکزی احصائیه، بانک مرکزی، شاخص های انکشاف جهانی، تخمین های صندوق بین المللی پول، و پیش بینی های کارکنان بانک.

جدول ضمیمه ۲: شاخص های منتخب مالی

۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	
	پیش بینی ها		تخمین های اولیه				برحسب ملیارد افغانی، مگر اینکه بگونه دیگر بیان شده باشد
۲۰۱,۵	۱۸۱	۱۶۱,۶	۱۴۰,۷	۱۲۲,۴	۱۰۰,۱	۱۰۹,۴	عواید داخلی
۹۰,۱	۸۵,۲	۸۰,۲	۶۹,۴	۵۹,۵	۵۱,۸	۵۲,۴	عواید مالیاتی
۴۳,۵	۴۰	۳۶,۸	۳۲,۵	۳۰,۴	۲۶	۲۸,۳	عواید گمرکی
۶۷,۸	۵۵,۹	۴۴,۶	۳۸,۷	۳۲,۴	۲۲,۳	۲۸,۷	عواید غیر مالیاتی
۳۰۹,۲	۲۸۴,۴	۲۶۴,۱	۲۳۳,۲	۱۸۱,۱	۱۸۰,۷	۱۶۳	کمک های مالی بلاعوض
۱۸۴,۳	۱۷۳,۰	۱۶۰,۱	۱۴۸,۹	۱۲۳,۷	۱۱۹,۱	۱۰۵,۲	کمک های اختیاری
۱۲۴,۹	۱۱۱,۴	۱۰۴	۸۴,۳	۵۷,۴	۶۱,۶	۵۷,۸	کمک های غیر اختیاری
۵۱۱,۲	۴۶۵,۹	۴۲۶,۲	۳۷۵,۲	۳۱۸,۸	۳۰۱	۲۷۸,۳	مجموع مخارج
۳۵۳,۲	۳۲۴,۷	۲۹۵,۹	۲۶۸,۹	۲۳۵,۹	۲۲۸,۳	۱۹۸	مصارف عادی
۲۳۱,۳	۲۱۱,۴	۱۹۰,۶	۱۷۰,۸	۱۴۳,۶	۱۳۷,۴	۱۱۹,۸	امنیتی
۱۲۱,۹	۱۱۳,۳	۱۰۵,۳	۹۸,۱	۹۲,۳	۹۱	۷۸,۳	ملکی
۶۷,۴	۶۳,۳	۵۹,۴	۵۵,۸	۵۴,۵	۵۲,۷	۴۷,۹	معاشات و دستمزد
۲۴,۷	۲۲,۸	۲۰,۶	۱۸,۷	۱۷,۳	۱۶,۳	۱۸	عملیات و حفظ و مراقبت
۳,۳	۳	۳	۲,۶	۲,۳	۱,۹	۱,۷	مصارف سرمایه یی
۲۵,۷	۲۳,۴	۲۱,۵	۲۰,۲	۱۷	۱۹,۲	۱۰,۵	انتقالات حقوق اجتماعی
۰,۸	۰,۸	۰,۸	۰,۸	۱,۲	۰,۹	۰,۵	پرداخت های سود
۳۳,۱	۲۹,۹	۲۶,۳	۲۱,۳	۱۸	۹,۹	۱۹	مصارف انکشافی اختیاری
۱۲۴,۹	۱۱۱,۴	۱۰۴	۸۵,۱	۶۴,۹	۶۲,۸	۶۱,۳	مصارف انکشافی غیر اختیاری
-۰,۵	-۰,۵	-۰,۵	-۰,۵	-۷,۸	-۱۹,۰	-۲,۴	بیلاتس اختیاری (عادی + انکشافی اختیاری)
-۰,۵	-۰,۵	-۰,۵	-۱,۳	-۱۵,۳	-۲۰,۲	-۶,۰	بیلاتس کلی
-۳۰۹,۷	-۲۸۴,۹	-۲۶۴,۶	-۲۳۴,۵	-۱۹۶,۴	-۲۰۰,۹	-۱۶۹,۰	بیلاتس کلی بدون کمک های مالی
۵۷	۵۵,۷	۵۴,۶	۵۲,۳	۵۱,۹	۴۳,۸	۵۵,۳	نسبت عواید به مصارف عادی

منابع: وزارت مالیه (AFMIS) و پیش بینی های کارکنان بانک

سال ها به سال مالی افغانستان - یعنی از جدی الی قوس (مطابق تقویم میلادی) - مطابقت دارند.

جدول ضمیمه ۳: شاخص‌های منتخب مالی

۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	
	پیش‌بینی‌ها		تخمین‌های اولیه				برحسب فیصدی تولید ناخالص داخلی، مگر اینکه بگونه دیگر بیان شده باشد
۱۲,۲	۱۱,۹	۱۱,۵	۱۰,۸	۱۰,۲	۸,۷	۹,۷	عواید داخلی
۵,۵	۵,۶	۵,۷	۵,۳	۴,۹	۴,۵	۴,۶	عواید مالیاتی
۲,۶	۲,۶	۲,۶	۲,۵	۲,۵	۲,۳	۲,۵	عواید گمرکی
۴,۱	۳,۷	۳,۲	۳	۲,۷	۱,۹	۲,۵	عواید غیرمالیاتی
۱۸,۷	۱۸,۷	۱۸,۸	۱۷,۹	۱۵	۱۵,۷	۱۴,۴	کمک‌های مالی بلاعوض
۱۱,۲	۱۱,۴	۱۱,۴	۱۱,۵	۱۰,۳	۱۰,۳	۹,۳	کمک‌های اختیاری
۷,۶	۷,۳	۷,۴	۶,۵	۴,۸	۵,۴	۵,۱	کمک‌های غیراختیاری
۳۱	۳۰,۷	۳۰,۴	۲۸,۹	۲۶,۵	۲۶,۲	۲۴,۶	مجموع مخارج
۲۱,۴	۲۱,۴	۲۱,۱	۲۰,۷	۱۹,۶	۱۹,۸	۱۷,۵	مصارف عادی
۱۴	۱۳,۹	۱۳,۶	۱۳,۱	۱۱,۹	۱۱,۹	۱۰,۶	امنیتی
۷,۴	۷,۵	۷,۵	۷,۵	۷,۷	۷,۹	۶,۹	ملکی
۴,۱	۴,۲	۴,۲	۴,۳	۴,۵	۴,۶	۴,۲	معاشات و دستمزد
۱,۶	۱,۵	۱,۵	۱,۴	۱,۴	۱,۴	۱,۶	عملیات و حفظ و مراقبت
۰,۲	۰,۲	۰,۲	۰,۲	۰,۲	۰,۲	۰,۱	مصارف سرمایه‌ی
۱,۶	۱,۵	۱,۵	۱,۶	۱,۴	۱,۷	۰,۹	انتقالات حقوق اجتماعی
۰	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰	پرداخت‌های سود
۲	۲	۱,۹	۱,۶	۱,۵	۰,۹	۱,۷	مصارف انکشافی اختیاری
۷,۶	۷,۳	۷,۴	۶,۵	۵,۴	۵,۵	۵,۴	مصارف انکشافی غیراختیاری
۰	۰	۰	۰	-۰,۶	-۱,۷	-۰,۲	بیانسه اختیاری (عادی + انکشافی اختیاری)
۰	۰	۰	-۰,۱	-۱,۳	-۱,۸	-۰,۵	بیانسه کلی
-۱۸,۸	-۱۸,۷	-۱۸,۹	-۱۸	-۱۶,۳	-۱۷,۵	-۱۴,۹	بیانسه کلی بدون کمک‌های مالی
۵۷	۵۵,۷	۵۴,۶	۵۲,۳	۵۱,۹	۴۳,۸	۵۵,۳	نسبت عواید به مصارف عادی

منابع: وزارت مالیه (AFMIS) و پیش‌بینی‌های کارکنان بانک
سال‌ها به سال مالی افغانستان - یعنی از جدی الی قوس (مطابق تقویم میلادی) - مطابقت دارند.

